

Covid-19 Pandemisi Sürecinde Yürütülen Uzaktan Eğitimin İngilizce Dinleme ve Konuşma Becerilerinin Öğretimine Etkisi

Bilal Karahan¹ Süleyman Nihat Şad²

Özet: Bu çalışmanın amacı, Covid-19 pandemisi sürecinde yürütülen uzaktan eğitimin İngilizce dinleme ve konuşma becerilerinin öğretimine olan olumlu ve olumsuz etkilerini öğretmen görüşleri doğrultusunda ortaya çıkarmaktır. Çalışmada nitel araştırma desenlerinden durum çalışması kullanılmıştır. Araştırmanın katılımcıları, Covid-19 pandemisi süresince Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı ilkokul, ortaokul ve lise kademelerinde İngilizce derslerini yürüten dokuz öğretmenden oluşmaktadır. Araştırmanın verileri, çevrimiçi yapılan yarı yapılandırılmış görüşmelerle toplanmıştır. Toplanan veriler üzerinde yapılan içerik analizi sonucunda Covid-19 pandemisi sürecinde yürütülen uzaktan eğitimin etkili teknoloji kullanımına bağlı olarak dinleme becerisini olumlu yönde etkilediği ortaya konmuştur. Diğer taraftan uzaktan eğitimin etkin teknoloji kullanımına ve elverişli ortam sağlamasına bağlı olarak konuşma becerisi üzerinde de olumlu etkilerinin olduğu görülmüştür. Ayrıca teknolojinin etkin kullanılmamasından, MEB'nin kararlarından ve aileden kaynaklanan nedenlerden dolayı uzaktan eğitimin dinleme becerisi üzerinde olumsuz etkilerinin de olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Benzer şekilde öğrenciden, ortamdaki, MEB'den, teknoloji kullanımından ve aileden kaynaklı nedenlerden dolayı uzaktan eğitimin konuşma becerisi öğretimi üzerinde olumsuz etkilerinin olduğu anlaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Covid-19, İngilizce iletişim becerileri, uzaktan eğitim

Type / Tür:

Research /Araştırma

Received / Geliş Tarihi:

31 Aralık 2021

Accepted / Kabul Tarihi:

20 Temmuz 2022

Page numbers / Sayfa no:

1-29

Suggested APA Citation / Önerilen APA Atf Biçimi:

Karahan, B., & Şad, S. N. (2022). Covid-19 pandemisi sürecinde yürütülen uzaktan eğitimin İngilizce dinleme ve konuşma becerilerinin öğretimine etkisi. *KSÜ Eğitim Dergisi*, 4(2), 1–29.

---

¹Doktorant, Öğretmen, MEB / Kayseri

²Prof. Dr., İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi EBB/EPÖ ABD / Malatya

Effects of Distance Education During Covid-19 Pandemic on Teaching English Listening and Speaking Skills

Abstract

The aim of this case study is to reveal the positive and negative effects of distance education during the Covid-19 pandemic on teaching listening and speaking skills. The participants were nine English teachers working in the primary, secondary and high schools at the Ministry of National Education. Research data were collected via semi-structured interviews using online communication tools. As a result of the content analysis, it was revealed that the distance education carried out during the Covid-19 pandemic positively affected the listening skill depending on the effective use of technology. On the other hand, it was seen that distance education had positive effects on speaking skills depending on effective use of technology and suitable environments. On the other hand, it was also found that distance education had negative effects on listening skills arising from the ineffective use of technology, family and the decisions made by the Ministry of National Education. Similarly, it was found that the negative effects of distance education on teaching speaking skills were caused by the students, the environment, the Ministry of National Education, the ineffective use of technology, and the family.

KeyWords: Covid-19, distance education, English communication skills

Giriş

Küreselleşen dünyada yabancı dil eğitimi her ülke için oldukça önemlidir ve Türkiye’de de bu doğrultuda çalışmalar gerçekleştirilmektedir. Bu kapsamda, 2012-2013 eğitim öğretim yılından itibaren uygulanan 4+4+4 eğitim reformuyla birlikte ilkokul 1. sınıfta okula başlama yaşı beşe, yabancı dil öğrenmeye başlama yaşı da ilkokul 2. sınıftan itibaren altıya inmiştir (Bayyurt, 2012). Bu durumda, ülkemizde bireylerin ilkokul 2. sınıftan başlayarak lisans ve lisansüstü eğitim kademelerine kadar uzanan uzun bir süreç boyunca yabancı dil eğitimi aldıkları söylenebilir. Türkiye’deki duruma genel olarak bakıldığında uzun yıllar yabancı dil eğitimi almalarına rağmen bireyler özellikle dinleme ve konuşma becerileri başta olmak üzere dil becerileri kullanımında yeterli kazanımlara ulaşamamaktadır (Paker, 2012; Şad, 2011; Şad & Karaova, 2015; Şahin, 2018; Yaman, 2018).

Yapılan çalışmalar genel olarak yabancı dil öğretiminde dil bilgisi üzerine odaklanılmakta olduğunu ve buna paralel olarak da yazma ve okuma becerileri öğretimine daha fazla ağırlık verildiğini göstermektedir. Örneğin, Suna ve Durmuşçelebi (2013) yaptıkları derleme çalışmasında, ülkemizde yabancı dil öğretiminin amacına ulaşmamasının nedeninin yanlış yabancı dil öğretim politikalarından kaynaklandığını ve uygulamada okullarda genel olarak dil bilgisi öğretimine önem verilip dil becerilerinin göz ardı edilmesi olduğunu ifade etmişlerdir. Genel olarak dinleme ve konuşma becerileri kazanımlarında zayıflıkların ortaya çıkmasında bazı nedenler olduğu anlaşılmaktadır. Dinleme becerisinin derslerde tam olarak ayrı bir vakit ayrılması gereken bir beceri olarak görülmeşi, öğretmenlerin kendilerini dinleme becerisi öğretiminde yeterli görmeyişleri ve geleneksel dil öğretim yöntemlerinin kullanılması öğrencilerin dinleme becerilerinin zayıf kalmasına neden olmaktadır (Mendelson, 1994; akt. Akkaş Baysal, 2020). Kınav (2019), öğrencilerin dinleme becerisinde zayıf kalmalarının nedenini yabancı dil öğrenme stratejilerinin etkili bir şekilde kullanılmamasına bağlamıştır. Ayrıca dinleme metinlerinde farklı aksanların oluşunun, öğrencilerdeki düşük yeterlik düzeyinin, fiziksel dikkat dağıtıcı unsurların ve

kullanılan materyallerde ki görsel eksikliklerin dinleme becerisi kazanımında zayıflıklar meydana getirdiğini ifade etmiştir. Ur (1996), öğrencilerin konuşma becerisi kullanımında zayıf kalmalarının nedeni olarak kaygıyı işaret etmiş ve öğrencilerin konuşma etkinlikleri esnasında endişe duymaları sonucu derse katılımlarının azaldığını belirtmiştir. Işık (2009; akt. Kırkıcı & Boray, 2017), yabancı dil öğrenenlerin konuşma becerisinde zayıf kalmalarının nedenini öğrencilerin konuşma becerilerini nasıl geliştireceklerini bilmemelerine yani konuşma becerisi öğrenme stratejilerinin eksikliğine bağlamıştır. Şad ve Sarı (2019) erken yaşta yabancı dil öğretimi yürüten öğretmenlerin bu konudaki kuramsal bilgilerinin orta düzeye yakın olduğu ancak buna rağmen kendilerini yüksek düzeyde yeterli algıladıklarını ve kuramsal bilgi düzeylerinin erken yaşta yabancı dil öğretime yönelik özyeterlilik algılarını anlamlı düzeyde yordamadığını bildirmiştir.

Türkiye’de Covid-19’a bağlı ilk vakanın görülmesiyle birlikte Millî Eğitim Bakanlığı’nın aldığı kararlar doğrultusunda 23 Mart 2020 tarihinden itibaren tüm devlet okulları ve özel okullarda uzaktan eğitime geçilmiştir (MEB Haberler, 2020). Salgın döneminde eğitimin tüm paydaşları ve ders branşları kapsamında yürütülen bütün eğitim faaliyetleri doğrudan etkilenmiştir. Her derste olduğu gibi İngilizce dersi de yüz yüze eğitim yerine online ortamlarda sürdürülmeye başlanmıştır. Bu süre zarfında özellikle 2020 yılına yoğunlaşacak şekilde konuyla ilgili çok sayıda ulusal ve uluslararası akademik çalışma yayımlanmıştır. Covid-19 pandemisinde uzaktan eğitimle yabancı dil öğretimi ve genel olarak pandemi sürecinde yürütülen uzaktan eğitimle ilgili literatür incelendiğinde, öğrencilerin ve öğretmenlerin başta olmak üzere çeşitli eğitim paydaşlarının Covid-19 pandemisinde uzaktan eğitimle gerçekleştirilen yabancı dil derslerine ve bazı çalışmalarda da genel olarak pandemi süreci içerisinde sürdürülen uzaktan eğitime ilişkin görüşlerinden hareketle neler yaşadıklarına, karşılaşılan sorunların ve avantajların neler olduğuna ve kullanılan materyallerin verimliliğine ilişkin araştırmalar yapıldığı görülmüştür (Atmajo & Nugraho, 2020; Avcı & Akdeniz, 2020; Balaman & Hanbay Tiryaki, 2020; Dolmacı & Dolmacı, 2020; Eroğlu & Kalaycı, 2020; Fansuary ve ark., 2020; Hopp & Thoma, 2020; Huang ve ark., 2020; Moser ve ark., 2020; Özdoğan & Berkant, 2020; Shahzad ve ark., 2020; Şendoğan Erdoğan, 2020; Tümen Akyıldız, 2020; Yi & Yang, 2020). Söz konusu çalışmalarda genel olarak Covid-19 pandemisi sürecinde yürütülen uzaktan eğitimin yabancı dil eğitimi üzerine olan olumlu ve olumsuz etkileri incelenmiştir. Benzer şekilde bu çalışmalarla, Covid-19 pandemisinde yürütülen uzaktan eğitimin yabancı dil öğretimini olumlu ya da olumsuz etkileyen unsurlar öğrenci, öğretmen, veli ve teknoloji kullanımından kaynaklı etkenler olarak çeşitli başlıklar altında ortaya konmuştur.

Yapılan araştırmalarda özelde uzaktan eğitimin yabancı dil öğretime sağladığı en önemli avantajın zamansal ve mekânsal esneklik olduğu anlaşılmıştır (Dolmacı & Dolmacı, 2020; Fansuary ve ark., 2020; Huang ve ark., 2020; Shahzad ve ark., 2020; Şendoğan Erdoğan, 2020). Ayrıca dijital içerik kullanımı sonucu bazı öğrencilerin motivasyonun arttığı ve tutumlarında olumlu değişiklikler yaşandığı sonucuna ulaşılmıştır (Fansuary ve ark., 2020; Shahzad ve ark., 2020). Öte yandan Tümen Akyıldız (2020) İngilizce öğretmenlerinin uzaktan eğitim hakkında görüşlerini aldığı çalışmasında öğrencilerin motivasyon kaybı, velilerin yetersiz maddi durumları,

öğretmenlerin sürece hazırlıksız yakalandıkları ve dijital okuryazarlıklarının düşük olması gibi nedenler yüzünden yabancı dil eğitiminin pandemi sürecindeki uzaktan eğitim uygulamasından olumsuz etkilendiğini bildirmiştir. Eroğlu ve Kalaycı (2020) pandemi sürecinde uzaktan eğitimde iletişim ortamının azaldığına ve ölçme-değerlendirme sorunlarının ortaya çıktığına ilişkin bulgulara ulaşmışlardır. Dolmacı ve Dolmacı (2020) uzaktan eğitimde yabancı dil derslerinde beden dili kullanımının azaldığı, sınıf yönetiminin zorlaştığı ve motivasyon eksikliklerin oluştuğu sonucuna ulaşmışlardır. Şendoğan Erdoğan (2020) uzaktan eğitim süreci hakkında İngilizce hazırlık sınıfındaki öğrencilerin görüşlerini almış ve sürecin öğrenciler tarafından verimsiz olarak nitelendirildiğini ifade etmiştir. Bazı çalışmalarda (Avcı & Akdeniz, 2020; Özdoğan & Berkant, 2020) araştırmacılar uzaktan eğitim sürecinde teknoloji ve altyapıyla ilgili yetersizliklerin yaşandığı, öğrenci kaynaklı ilgi, dikkat ve motivasyon eksikliklerinin ortaya çıktığı ve derslerin hazırlığı, planlaması ve uygulanmasında sınırlılıkların meydana geldiği bulgusuna ulaşmışlardır. Moser ve arkadaşları (2020) yabancı dil öğretmenlerinin görüşlerinden hareketle uzaktan eğitim sürecinde materyal uyarlama ve sürece hazırlıksız yakalanma kaynaklı sorunlar yaşandığını ortaya koymuştur. Bazı araştırmalarda (Fansuary ve ark., 2020; Huang ve ark., 2020; Shahzad ve ark., 2020) internet bağlantısı, teknolojik araçlar ve kullanılan uygulamalardaki sorunlar nedeniyle yabancı dil öğretiminde sorunlar yaşandığı bulgusuna ulaşılmıştır. Bazı araştırmalarda ise (Atmajo & Nugraho, 2020; Yi & Jang, 2020) kırsal kesimde yaşayan öğrencilerin internet ve kota kaynaklı sorunlardan dolayı uzaktan eğitimdeki yabancı dil derslerine katılamadıkları bilgisine ulaşılmıştır. Ayrıca Atmajo ve Nugraho (2020) Covid-19 pandemisi sürecinde yürütülen uzaktan eğitimle yabancı dil öğretiminde öğrenci, öğretmen ve veli kaynaklı olumsuz durumlar yaşandığını ortaya çıkarmıştır.

İlgili alan yazın incelendiğinde Covid-19 pandemisinde uzaktan eğitimin İngilizce dil becerileri öğretimine, daha da özelden dinleme ve konuşma becerisi öğretimine etkisini araştırmaya yönelik çalışmaların olmadığı görülmektedir. Dolayısıyla geçmişte yüz yüze eğitim kapsamında istenilen düzeyde başarının sağlanamadığı İngilizce dinleme ve konuşma becerilerinin öğretiminde, Covid-19 pandemisi sürecinde uzaktan eğitime geçilmesi sonucu olumlu ya da olumsuz anlamda ne tür gelişmelerin yaşandığını araştırmak önem arz etmektedir. Bu bağlamda Covid-19 pandemisi sürecinde yürütülen uzaktan eğitimin İngilizce dinleme ve konuşma becerisi öğretimi üzerine olumlu ve olumsuz etkilerini ortaya koymak araştırmaya değer görülmüştür.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, Covid-19 pandemisi sürecinde yürütülen uzaktan eğitimin İngilizce konuşma ve dinleme becerilerinin öğretimine etkilerini öğretmen görüşleri doğrultusunda incelemektir.

Araştırmanın bu temel amacı doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

1. Covid-19 pandemisi sürecinde yürütülen uzaktan eğitimin İngilizce dinleme becerisi öğretimine olan olumlu etkileriyle ilgili öğretmen görüşleri nelerdir?

2. Covid-19 pandemisi sürecinde yürütölen uzaktan eğitimin İngilizce dinleme becerisi öğretimine olan olumsuz etkileriyle ilgili öğretmen görüşleri nelerdir?

3. Covid-19 pandemisi sürecinde yürütölen uzaktan eğitimin İngilizce konuşma becerisi öğretimine olan olumlu etkileriyle ilgili öğretmen görüşleri nelerdir?

4. Covid-19 pandemisi sürecinde yürütölen uzaktan eğitimin İngilizce konuşma becerisi öğretimine olan olumsuz etkileriyle ilgili öğretmen görüşleri nelerdir?

Yöntem

Araştırmanın deseni

Covid-19 pandemisi sürecinde yürütölen uzaktan eğitimin İngilizce dinleme ve konuşma becerilerinin öğretimine olan olumlu ve olumsuz etkilerini öğretmen görüşleri doğrultusunda derinlemesine incelemeyi amaçlayan bu araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması deseni kullanılmıştır. Nitel araştırma desenlerinden biri olan durum çalışmasında kişiler, olaylar, zaman ve mekân gibi duruma neden olan ya da durumun içinde yer alan bütün elementler derinlemesine ve bütüncül bir yaklaşımla incelenir (Yıldırım & Şimşek, 2018).

Bu araştırmada Covid-19 pandemisi nedeniyle 23 Mart 2020 tarihinden itibaren zorunlu olarak geçilen uzaktan eğitim süreci özel bir durum (vaka) olarak ele alınmış, bu bağlamda özelde farklı okul kademeleri ve illerde MEB'e bağlı okullarda görev yapan 9 İngilizce öğretmenin İngilizce dersi kapsamında dinleme ve konuşma becerilerinin öğretimine ilişkin görüşleri derinlemesine incelenmiştir. Araştırma tasarımının etik açıdan uygunluğunun onaylanması amacıyla öncelikle İnönü Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Etik Kuruluna başvurulmuştur. İlgili üniversitenin Sosyal ve Beşerî Bilimler Bilimsel Araştırma Etik Komisyonunun 2021/10-17 sayılı kararıyla gerekli etik kurul onayı alınmıştır.

Katılımcılar

Bu araştırmanın katılımcılarını 2020-2021 eğitim-öğretim yılında Türkiye'nin farklı illerinde Millî Eğitim Bakanlığı'na bağlı çeşitli okul kademelerinde görev yapan ve Covid-19 pandemisi sürecinde uzaktan eğitimle ders veren dokuz İngilizce öğretmeni oluşturmaktadır. Katılımcılara kolay ulaşılabilir durum örnekleme yöntemiyle ulaşılmıştır. Pandemi sınırlamaları nedeniyle başvurulmak zorunda kalınan bu örnekleme yöntemi araştırmacının kendisine daha yakın ve erişilmesi kolay olan durum ve örnekleme seçmesine olanak vererek, araştırmanın daha pratik, hızlı ve ekonomik bir şekilde ilerlemesini sağlar (Yıldırım & Şimşek, 2018). Bu doğrultuda Millî Eğitim Bakanlığına bağlı devlet okullarında görev yapan dokuz İngilizce öğretmene çeşitli çevrimiçi platformlar ve telefon bağlantıları kullanılarak ulaşılmış ve gönüllülük beyanlarına dayalı olarak araştırmaya dâhil edilmişlerdir. Katılımcıların gizliliğine riayet edilerek araştırmada takma isimler kullanılmıştır. Tablo 1'de katılımcılara ait bilgiler verilmiştir.

Tablo 1*Araştırmanın katılımcılarına ait bilgiler*

İsim	Görev yaptığı il	Görev yaptığı okul kademesi	Deneyim (yıl)
Mustafa	Malatya	Ortaokul	4
Emre	Kayseri	Ortaokul	15
Mete	Malatya	Ortaokul	13
Aysel	Kahramanmaraş	Lise	3
Hasan	Sivas	Lise	22
Hülya	Kayseri	İlkokul	17
Berna	Malatya	Ortaokul	7
Canan	Yozgat	Lise	2
Oya	Yozgat	Lise	2

Tablo 1 incelendiğinde öğretmenlerden üçünün Malatya, ikisinin Kayseri, ikisinin Yozgat, birinin Sivas ve birinin de Kahramanmaraş ilinde görev yaptığı görülmektedir. Öğretmenlerden beşi ortaokul, dördü lise ve biri ilkököl kademesinde görev yapmaktadır. Pandemi öncesi yüz yüze eğitim ile pandemi sonrası online eğitimi kıyaslayabilmek amacıyla araştırmaya dahil edilen öğretmenlerin yüz yüze eğitim deneyimlerinin olmasına dikkat edilmiştir. Buna göre katılımcı öğretmenlerin deneyimleri en az 2 yıl en fazla 22 yıldır.

Verilerin Toplanması

Veriler, görüşme yöntemi kullanılarak 2020-2021 eğitim-öğretim yılı bahar döneminde çalışmaya gönüllü olarak katılan Malatya, Kayseri, Yozgat, Sivas ve Kahramanmaraş olmak üzere beş farklı ilde Millî Eğitim Bakanlığına bağlı ilkököl, ortaokul ve lise kademesinde görev yapan dokuz İngilizce öğretmeninden toplanmıştır. “Görüşme, önceden belirlenmiş ve ciddi bir amaç için yapılan, soru sorma ve yanıtlama tarzına dayalı karşılıklı ve etkileşimli bir iletişim sürecidir” (Stewart & Cash, 1985; akt. Yıldırım & Şimşek, 2018, s. 129). Bu amaçla öncelikle yarı yapılandırılmış bir görüşme formu hazırlanmıştır. Görüşme formunun ilk bölümünde öğretmenlerin çalıştıkları il, okul kademesi ve deneyimleri hakkındaki bilgileri toplamaya yönelik üç soru sorulmuştur. Görüşme formunun ikinci bölümünde öğretmenlere Covid-19 pandemisi sürecinde yürütülen uzaktan eğitimin dinleme becerisi öğretimi üzerine olan olumlu ve olumsuz etkisi hakkında bilgi toplamak üzere dört ana soru ve bu sorulara bağlı altı sonda sorusu hazırlanmıştır. Görüşme formunun üçüncü bölümünde ise Covid-19 pandemisi sürecinde yürütülen uzaktan eğitimin konuşma becerisi öğretimi üzerine olan olumlu ve olumsuz etkisi hakkında veri toplamak için 4 ana soru ve bu sorulara bağlı 6 sonda sorusu hazırlanmıştır. Veriler toplanmadan önce öğretmenlere sosyal medya araçları ve telefon görüşmesi üzerinden çalışma hakkında ön bilgilendirme yapılmış ve gönüllü katılımlarına dair izinleri alınmıştır. Öğretmenlerle görüşme saati ve günü WhatsApp üzerinden belirlenmiştir. Pandemi süreci dolayısıyla görüşmeler yüz yüze yapılamamış; Zoom uygulaması üzerinden gerçekleştirilmiştir. Görüşmelerin başlangıcında katılımcılara gerekli bilgilendirmeler yapılmış ve gönüllü olarak katıldıklarına dair onayları alınmıştır. Ayrıca katılımcıların onayları dahilinde görüşmeler ses kaydı olarak kaydedilmiştir. Görüşmeler tek seferde gerçekleştirilmiştir. Görüşmeler en az 09:38 dakika ve en fazla 36:31

dakika olarak kaydedilmiştir.

Verilerin Analizi

Verilerin toplanma sürecinde dokuz İngilizce öğretmeni ile görüşme sonucu toplanan veriler içerik analizi kullanılarak analiz edilmiştir. İçerik analizi, toplanan verileri daha fazla derinlemesine açıklamak, durumun, olayın ya da kişilerin göze çarpmayan noktalarını da incelemek amacıyla yapılan analizdir. İçerik analizi verilerin kodlanması, temaların bulunması, kodların ve temaların kendi içerlerinde sistematik olarak düzenlenmesi ve bulguların açıklanıp, yorumlanması olarak dört aşamada gerçekleştirilir (Yıldırım & Şimşek, 2018).

Araştırma verileri analiz edilmeden önce görüşmeler deşifreleri bilgisayar ortamında yazılı dokümanlar haline getirilmiştir. Görüşmelerin bu dokümanlar üzerinden incelenmesiyle verilerden çıkarılan kavramlara göre kodlamalar yapılmış ve her bir alt probleme ilişkin kod defteri ve frekans tabloları oluşturulmuştur. Sonraki aşamada kodların ortak yönleri incelenerek, kodları içerecek genel temalara ulaşılmıştır. Daha sonra bulgular bölümünde açıklanmak üzere veriler ana ve alt temalara göre düzenlenmiştir (Yıldırım & Şimşek, 2018).

Nicel çalışmalardaki iç geçerliliğin sağlanması kavramı, nitel araştırmalarda inandırıcılığın sağlanması ile mümkündür (Yıldırım & Şimşek, 2018). Çalışmanın inandırıcılığını artırmak amacıyla uzman incelemesi yöntemine başvurulmuştur. Eğitim Programları ve Öğretim alan uzmanından araştırmanın deseni, verilerin toplanma süreci, analiz ve sonuç bölümlerine ilişkin geri dönüt alınmıştır. Uzman incelemesi sayesinde alınan öneriler sonucu araştırmanın bölümlerinde düzenlemeler yapılmıştır. Dış geçerlilik ölçütü kapsamında aranan aktarılabirlik özelliği sayesinde ise nitel araştırmaların sonuçları benzer ortam ve süreçlere ilişkin kişilerde bir bakış açısı oluşturmayı sağlar (Yıldırım & Şimşek, 2018). Bu araştırmanın aktarılabirliğinin sağlanması amacıyla ayrıntılı betimleme yöntemi kullanılmıştır. Toplanılan veriler tema ve kodlara uygun olarak düzenlenmiş ve sunulmuştur. Ayrıca verilerin doğasına sadık kalmak amacıyla doğrudan alıntılara yer verilmiştir. Son olarak araştırmanın tutarlılığının sağlanması amacıyla tutarlık incelemesi yöntemine başvurulmuştur. Görüşleri alınan ve aynı zamanda alan uzmanı sayesinde, verilerin toplanmasında kullanılan aracın, veri toplama sürecinin, elde edilen kod ve temaların ve bulguların sunulmasının tutarlılığına ilişkin dönütler alınmıştır (Yıldırım & Şimşek, 2018).

Bulgular

Bu çalışmanın alt problemleri kapsamında katılımcılara Covid-19 pandemisi sürecinde uzaktan eğitimle yürütülen İngilizce derslerinde dinleme ve konuşma becerileri etkinlikleri yaparken gözlemledikleri olumlu ve olumsuz durumlar, kullandıkları aktiviteler, ilgili becerilerin öğretimine ayırdıkları zaman, öğrencilerin yüz yüze eğitime göre kazanımları ve etkinliklere katılımları hakkında sorular yöneltilmiştir. Araştırmada yapılan içerik analizi sonucu ortaya çıkarılan temalar ve alt temalar ilgili alt probleme ilişkin başlığın altında sunulmuştur.

Covid-19 Pandemisi Sürecinde Yürütülen Uzaktan Eğitimin İngilizce Dinleme Becerisi Öğretimine Olumlu Etkileri

Katılımcıların görüşleri incelendiğinde Covid-19 pandemisi sürecinde yürütülen uzaktan eğitimin dinleme becerisi öğretimi üzerinde olumlu etkilerinin özelden teknoloji kullanımına bağlı olarak zengin materyal ve etkinlik imkânı, okulda yaşanan imkânsızlıkları ortadan kaldırması, zamandan tasarruf sağlama olanağı ve elverişli fiziksel ortam sağlaması olarak ortaya çıkarılmıştır.

Zengin Materyal ve Etkinlik İmkânı

Pandemi sürecinde yürütülen uzaktan eğitimin dinleme becerisi öğretiminde sağladığı en olumlu ve öğretmenlerin en fazla bahsettiği etki zengin materyal ve etkinlik imkânıdır. Öğretmenler internet sayfalarını ve uygulamalarını kullanarak çok fazla sayıda dinleme etkinliklerine ulaştıklarını ve bu etkinlikleri öğrencileriyle daha kolay bir şekilde buluşturduklarını dile getirmiştir. Ayrıca öğretmenler uzaktan eğitim sürecinde çeşitli siteler ve yazılımları kullanarak fazla sayıda ve zengin içerikli materyallere ulaşmaları sayesinde yüz yüze yaptıkları derslerde sadece kitaptaki dinleme aktivitelerini kullanmanın sınırlılığını aştıklarını ifade etmişlerdir. Ödevlendirme konusunda ise öğrencilere fazlaca dinleme etkinlikleri verebildiklerini bu sayede öğrencileri daha fazla dinleme materyali ve platformu ile buluşturduklarına değinmişlerdir. Bu alt temaya ilişkin bazı öğretmen görüşleri şu şekildedir:

Berna: “Görsel açıdan sadece kitaptaki dinleme metni ile [sınırlı] kalmaksızın daha farklı kaynaklarla daha farklı çeşitlerle yapıldı.”

Emre: “Bütün sosyal mecralardan edindiğimiz bütün kaynak elimizin altındaki bir bilgisayar ile çok çabuk bütün öğrencilerimize ulaşabiliyor farklı şehirlerdeki çalışmalara çok çabuk bütün öğrencilerimiz ulaşabiliyor, farklı ülkelerdeki İngilizce öğretmenlerinin paylaşımlarına da hemen kendilerine iletebiliyoruz yani böyle bir müthiş avantajı da var yani.”

Mete: “Benim edindiğim izlenim kadarıyla ben dinleme becerilerinin geliştiğini düşünüyorum çünkü çok daha fazla etkinlik ayırmak zorunda kalabiliyoruz uzaktan eğitim sürecinde teknoloji ile daha haşır neşir olmak zorunda kaldığımız için.”

Okulda Yaşanan İmkansızlıkları ve Sınırlılıkları Ortadan Kaldırma

Bazı öğretmenler yüz yüze eğitimle dinleme etkinliklerini okullarındaki akıllı tahta ve projeksiyon gibi donanım eksikliklerinden dolayı yapamadıklarını ya da kendi imkânları dahilinde yapmakta zorlandıklarını belirtmişlerdir. Uzaktan eğitime geçiş ile teknoloji kullanımı sayesinde okuldaki bu imkânsızlıkların ortadan kalktığını bu sebeple dinleme etkinliklerini yapabildiklerini dile getirmişlerdir. Hülya öğretmen bu duruma ilişkin görüşlerini şu sözleriyle açıklamıştır:

“Normalde zaten okul süresinde normal eğitimde veremiyordum çünkü akıllı tahtamız yoktu bizim okulumuzda. Akıllı tahta da olmadığı için de ben telefondan açıyordum, bazen projeksiyon

olan sınıflarda projeksiyon yansıtıp yapıyordum ama bence pandeminin benim açımdan en büyük katkısı bu dinlemelerin verilmesiydi. Çünkü çocuklara verebildik. Böyle bir şansımız oldu ama önceden maalesef böyle bir şansımız yoktu.”

Emre öğretmen ise Hülya öğretmene paralel olarak aşağıdaki görüşü dile getirmiştir:

“Şimdi zenginleştirilmiş kaynaklara erişim noktasında okulumuzda akıllı tahta olmadığından online olarak yaptığımız derslerde o tür bir kolaylık oldu.”

Berna ve Aysel öğretmenler ise sınıflarda akıllı tahta olsa dahi yüz yüze eğitim sürecinde okulun internetinin bazı internet sitelerine erişim sınırı koyduğunu söylemiştir. Bu sebeple öğrencilere her siteden dinleme kaynağı sunamadıklarını ama uzaktan eğitim sayesinde okuldaki bu kısıtlamayı aştıklarını dile getirmişlerdir. Berna öğretmen bu durumu şu sözlerle açıklamıştır:

“Dediğim gibi okullarımızda akıllı tahtalar var lakin herhangi bir özel kaynağa ulaşma kolaylığı YouTube’u açabilmek kullanabilme kolaylığı YouTube’a erişim bu derece değildi kısıtlamalar vardı biliyorsunuz.”

Aysel öğretmen ise Berna öğretmenin sözlerini destekler nitelikte şunları söylemiştir:

“..YouTube’a erişemiyordum ben, biliyorsunuz, MEB’in interneti ile çünkü YouTube yasaklı hani ama ben kendim direkt açabiliyorum, sekme açıyorum daha kolay kullanıyorum.”

Zamanın Verimli Kullanımı

Bazı öğretmenler pandemi sürecinde yürütülen uzaktan eğitimde, teknolojiyi yaygın olarak kullandıkları için zamanı etkili kullandıklarını belirtmişlerdir. Zamanı etkili kullanmaları sayesinde dinleme etkinliklerini hızlı bir şekilde bulup öğrencilere ulaştırdıklarını bildirmişlerdir. Ayrıca öğretmenler, yüz yüze eğitimde dinleme etkinliklerini bulma ve bunları sınıfta sunma konusunda zaman kaybettiklerini ancak uzaktan eğitim sayesinde bu zaman kaybından kurtulup zamanı etkili kullandıklarını ifade etmişlerdir. Bu duruma ilişkin bazı öğretmen görüşleri şu şekildedir:

Aysel: *“Mesela akıllı tahtayı açayım işte akıllı tahtaya da yüklemiş oluyorum ama sürekli güncelleniyor akıllı tahtalar derken hani ya silinmiş oluyor. Açayım, edeyim, ayarlayayım derken 15 saniyelik bir veriyi hemen onu ben kendim de halledebiliyordum daha da kolay yapıyorum yani...”*

Berna: *“..Bizim onu daha öncesinden videoları indirip hazırlamamız gerekiyordu fakat uzaktan eğitimde ben bunu anında aklıma gelen bir şeyi zaman kaybı yaşamadan hemen açıp [paylaşabiliyorum].”*

Elverişli Fiziksel Ortam Sağlama

Uzaktan eğitimin mekân sınırını kaldırdığı ve öğrenci ve öğretmenlere farklı ortamlarda

derslere katılma esnekliği sağladığı bilinmektedir. Katılımcı öğretmenlerden bazıları yüz yüze eğitimde dinleme etkinliklerinin yapılmasını olumsuz yönde etkileyen dış ortam seslerinin ve dikkat dağıtıcı unsurların uzaktan eğitimde teknoloji kullanımını sayesinde ortadan kaldırdığını belirtmişlerdir. Öğretmenler öğrencilerinin kulaklık kullanması sebebiyle dinleme etkinliklerine daha odaklı bir şekilde katıldıklarını dile getirmişlerdir. Bu alt temaya ilişkin bazı öğretmen görüşleri şu şekildedir:

Mustafa: “Öğrenciler sınıf ortamındaki gürültü veya atmosferin işte sınıfın büyüklüğü küçüklüğü olsun dinleme noktasında bazı kilit kelimeleri, kilit işte telaffuzları kaçırabilmelerine yol açıyor. Fakat uzaktan eğitim yoluyla öğrenciler genellikle kulaklık kullandıklarından veya ortamda tek başına bulduklarından dolayı daha fazla odaklanıp o pronounciation işte dinletim telaffuz noktasına büyük katkı sağlıyor.”

Aysel: “Dinleme içinde şöyle diyebilirim dinleme metinlerinde daha odaklı olduklarını söyleyebilirim. Sınıf içerisinde yani dinleme yaptığımda böyle hani dikkat dağıtıcı şeyler daha fazla olabiliyor ama dinlemede yine aynı şekilde böyle [uzaktan eğitimde] daha fazla odaklandıklarını düşünüyorum.”

Covid-19 Pandemisi Sürecinde Yürütülen Uzaktan Eğitimin İngilizce Dinleme Becerisi Öğretimine Olumsuz Etkileri

Katılımcıların görüşlerinin analizi sonucunda ilgili alt probleme ilişkin üç ana tema ve yedi alt tema bulunmuştur.

Teknoloji Kullanımından Kaynaklanan Olumsuz Etkiler

Öğretmenler uzaktan eğitimde dinleme becerisi öğretirken yaşadıkları en önemli sorunun bazen altyapıdan ve kullanılan teknolojik araç kaynaklı internet bağlantısında hem kendilerinin hem de öğrencilerin kopukluklar yaşaması, öğrencilerin uzun süreli teknoloji kullanımını sonrasında sıkılmaları ve teknolojik bir ortama bağlı kalmanın sebep olduğu sosyal iletişim eksiklikleri olarak açıklamışlardır.

Altyapı ve Teknolojik Araç Kaynaklı Sorunlar. Bazı öğretmenler dinleme etkinlikleri yaptırırken bazı zamanlarda bağlantı problemleri dolayısıyla seslerin öğrenciye net bir şekilde ulaşmadığını belirtmişlerdir. Bu durumun ise hem kendi hem de öğrencilerin internetlerinden kaynaklandığını dile getirmişlerdir. Ayrıca öğretmenler dinleme aktiviteleri esnasında bazı öğrencilerinden sesi net duymadıklarına yönelik geri bildirim aldıklarını ifade etmişlerdir. Altyapı bağlantı sorunun yanı sıra kullanılan hoparlör ve kulaklık gibi teknolojik araçların kalitesiz olması durumunda seslerin öğrenciler tarafından cızırtılı ya da bozuk bir şekilde duyulduğunu dile getirmişlerdir. Aşağıda görüşmelerde altyapı sorunlarından bahseden Hasan, Hülya, Canan öğretmenlerin görüşlerine yer verilmiştir:

Hasan: “Sıkıntılar dinleme şeyindeki sıkıntılar bir internet altyapısı sıkıntısı sesi duyma ile ilgili biliyorsunuz yabancı dilde yani Türkçede kendi dilimizde bazı sesleri tam net duyuyorsak da

oradan bir ne olduğunu çıkarabiliriz yorum yapabiliriz..”

Hülya: *“Bazen bağlanmalarda da çok sıkıntı oluyor ki biz merkezde ve iyi bir okuldayız. Her öğrencilerimizin de internete erişimleri var ama buna rağmen çok internetle de çok sıkıntılar yaşadık devamlı atmalar oldu.”*

Canan: *“Dinleme konusunda özellikle biraz eksik kaldık dinleme yaptırabilmem için çünkü güçlü bir internet kaynağı gerekiyordu. Şu an öğrencilerimin derslere bağlanmasında bile problem yaşıyoruz”*

Öğrencilerin teknolojik araçlarının kalitesizliği sebebiyle dinleme etkinliklerini duymada sorun yaşadıklarını söyleyen Berna öğretmenin görüşü ise şu şekildedir:

Berna: *“Kimiler [öğrenciler] kopabiliyor. Ya zaten anlamıyorum bilgisayarın aracılığıyla ya da elindeki aletin kalitesi aracılığıyla ya da bulunduğu konum aracılığıyla sınırlılık getirebiliyor.”*

Uzun Süreli Teknoloji Kullanımı. Bazı katılımcılar, öğrencilerin sürekli olarak dersleri bilgisayar, tablet ya da telefon karşısında görmelerinden dolayı ekrana çok fazla maruz kaldıklarını açıklamışlardır. Ayrıca pandemi sürecinin getirdiği dijital araçlarla vakit geçirme oranının artması bakımından öğrencilerin uzun süreli teknoloji kullanımına maruz kaldıklarını belirtmişlerdir. Uzun süreli bu teknoloji kullanımı sonucu öğrencilerin dijital ortamda yapılan derslerden sıkıldığını ve ek olarak dijital ortamlardan sıkıldıkları için teknolojik ortamda yapılan derslere katılmak istemediklerini dile getirmişlerdir. Öğretmenler, öğrencilerinde sıkıldıklarından dolayı motivasyon ve güdülenme eksikliklerinin ortaya çıktığını açıklamışlardır. Bu duruma ilişkin Hülya ve Emre öğretmenin görüşlerine aşağıda yer verilmiştir:

Hülya: *“ama çocukların gelişimleri açısından da hiçbir yararı yok. Saatlerce oturuyorlar çok sıkılıyorlar. Anlamakta zorlanıyorlar. Bence çocukları çok ama çok olumsuz etkiledi bu uzaktan eğitim hocam.”*

Emre: *“Zaten gün boyu sanal ortama epey maruz kalıyor. Başka sosyal platformlarda mecralarda da oyun oynayarak da sürekli bu sanal ortamda belki sanal ortamda daha fazla haşır neşir olmak istememesi de etkilidir, belki bu da tesir ediyordur.”*

Sosyal İletişimsizlik. Bazı öğretmenler dinleme becerisi öğretiminde motivasyon sağlaması açısından sosyal becerilerin önemli olduğunu ifade etmişlerdir. Uzaktan eğitimde teknoloji kullanımı sonucu öğrencilerin sosyal ortamdan koptuklarını ve öğrencilerde sosyal iletişim eksikliklerinin yaşanmasını olumsuzluk olarak belirtmişlerdir. Sosyal iletişim becerilerini kullanarak öğrencileri motive etme konusunda uzaktan eğitimde eksiklikler yaşadıklarını açıklamışlardır. Aşağıda bu duruma ilişkin öğretmen görüşlerine yer verilmiştir:

Mete: *“Çocuklar istendiği yerde ve zamanda istenilen her anda dinleme becerisini ölçebildiği gibi şimdi şöyle bir durum var. Sınıf ortamından da uzaklaşıyorlar hocam. Yani şimdi sınıf*

ortamında ortalama 25 öğrencimin olduğu bir sınıf ortamından uzaklaşmak onun hem sosyal becerilerini öldürüyor yani zayıflatıyor daha iyi bir ifade ile. Zayıflattığı için de biliyorsunuz dinleme ve konuşmada sosyal becerilerin üzerinde çok etkisi olan bir durum.”

Emre: *“Online ortamda ders yani yüz yüze ders gibi tabiri caizse canlı kanlı olmuyor. Yani öğrenciyi motive etme [konusunda] öğretmenin duruşu bakışı bir gülümsemesi icabında yanına gitmesi yanında bulunması, bir omzuna belki vurması tebrik etmesi onun bir anda takdir etmesi onun bir anda böyle aktiflik derecesini maksimize edebiliyor ama uzaktan derslerde bu durumu çok başaramıyoruz sanal bir ortamda olduğu hissinde öğrenci.”*

MEB Kararlarından Kaynaklanan Olumsuz Etkiler

Bazı öğretmenler pandemi sürecinde yürütülen uzaktan eğitim süreciyle alakalı MEB’in aldığı kararların dinleme becerisi öğretimi olumsuz yönde etkilediğini açıklamıştır. MEB’in aldığı kararların dinleme becerisi öğretimine olumsuz yansımalarından öncelikli olarak dersin işleniş ve ders süresi hakkında alınan karar kaynaklı olarak bahsetmişlerdir. Diğer bir MEB kaynaklı olumsuz etkinin ise ölçme-değerlendirme ve devamsızlık hakkında alınan kararlar nedeniyle ortaya çıktığını ifade etmişlerdir.

Dersin İşleniş ve Süresi Hakkında Alınan Kararlar. Aysel, Hasan ve Berna öğretmenler MEB’in, dersleri işlerken öğrenci kameralarının kapalı tutulması kaydıyla derslere devam edileceği kararını almasının dinleme becerisi öğretiminde bir olumsuzluk yarattığını dile getirmişlerdir. Bu karar sebebiyle öğrencilerini dinleme etkinlikleri yaparken gözlemleyemediklerini açıklamışlardır. Ayrıca öğrencilerin, dinleme etkinliklerine aktif bir şekilde katılıp katılmadıklarını anlayamadıklarını ve öğrencilerini dinleme aktiviteleri esnasında kontrol edemediklerini dile getirmişlerdir. Bu konuya ilişkin katılımcıların görüşleri şu şekildedir:

Hasan: *“Pandemiden dolayı şimdi derslerimizi yaparken çoğunlukla kameraları da açmıyoruz öğrencilerin. Sadece isimlerini derse katılımda işte isim olarak görüyoruz ama onların nasıl bir derse katıldığını işte orada sadece dersi açtı ders takip ediyor mu yoksa sadece dersi açtı başka şeyle mi ilgileniyor bunu çok göremediğimiz için bilemediğimiz için..”*

Berna: *“..Zaten anlamıyorum konuşsun dediğini görüyorum ama uzaktan eğitimde bunu göremeyiş bu kopuş. Tabii ki katılımlar buna dönüt sağlayabiliyor yani o dinleme metninden sonraki katılımlar bunu açığa çıkarıyor belki, ama mekân konusunda o çocuğun koptuğunu gördüğümde daha müdahale etmesi kolayken uzaktan eğitimde o telefonu kenara koyup kahvaltımı yapıyor konum itibarıyla herhangi bir hengamenin içinde mi kulaklığı taktı mecburiyetten mi dinliyor, kendini verebiliyor mu anlamıyorum.”*

Aysel: *“..Ya şey olabilir Hocam mesela dinleme yaptırırken çocukları orada [sınıfta] gözlemleyebiliyorsunuz hani dinliyorlar mı en azından dinliyormuş gibi gözüküyorlar mı diye hani onu biz şey yapabiliyoruz hani gözlemleyebiliyoruz ama gözlemleyemiyorum mesela.”*

Oya öğretmen ise MEB’in aldığı karar doğrultusunda derslerin süresinin 40 dakikadan 30

dakikaya indirildiğini belirtmiştir. Bu sebeple dinleme etkinliklerini yapmada ders süresi bakımından sorun yaşadığını dile getirmiştir. Oya öğretmenin görüşü şu şekildedir:

“Şimdi ilk olarak ders saatinin kısalığı yani 40 dakikadan 30 dakikaya düştü ve bu 30 dakika içerisinde öğrencilerin derse gelmesini bekliyoruz. Zaten kafadan 5 dakika gidiyor öğrenciler katılana kadar. ..Yani o yarım saat okuldaki yüz yüze yarım saat ile aynı olmadığı için çok ilerleyemediğimiz için yani bir ders içerisinde iki tane listening aktivitesi yaptırıyorum.”

Ölçme Değerlendirme Hakkında Alınan Kararlar. Bazı öğretmenler MEB’in sınavların yapılması ile alakalı aldığı karar sonucu uzaktan eğitim sürecinde dinleme becerisini ölçme ve değerlendirme konusunda olumsuz durumlar yaşandığını belirtmişlerdir. Oya öğretmen alınan karar neticesinde öğrencilerine dinleme becerisi testi uygulamadığını ve dinleme becerisini ölçme konusunda eksiklik ortaya çıktığını ifade etmiştir. Oya öğretmen bu durumu şu sözlerle açıklamıştır:

“Pandemiden dolayı geçen dönem biz listening [dinleme] testi yapmadık. Zümrece karar almıştık, daha doğrusu ilçe olarak karar aldık ve beceri sınavı yapılmadı. O yüzden sadece elimizde gramere dair, reading’e, vocabulary’a writing’e [okuma, kelimeye, yazmaya] dair puan var; listening ve speaking [dinleme ve konuşma] için yok...”

Emre öğretmen ölçme değerlendirme konusunda alınan kararın öğrencilerde negatif yönde rahatlık durumu oluşturduğunu açıklamıştır. Emre öğretmenin görüşü şu şekildedir:

“Kendilerinin bir defa yüksek not alacağı garantileri var birinci dönemde çünkü bu süreci yaşadık.”

Aileden Kaynaklanan Olumsuz Etkiler

Bazı öğretmenler ailelerin uzaktan eğitim sürecinde dinleme becerisi öğretiminde olumsuz yönde bir etken olduğunu bildirmişlerdir. Ayrıca öğretmenler ailelerin sosyo-ekonomik koşulları sebebiyle öğrencilerin internet ya da bilgisayar, telefon ve tablet gibi teknolojik araçlara erişemediğini ya da sınırlı bir şekilde erişebildiklerini belirtmişlerdir. Ailelerin dinleme becerisi öğretiminde bir diğer etkisinin ise ailenin okula ve derslere karşı olan tutumu olarak açıklamışlardır.

Ailelerin Sosyo-Ekonomik Durumları. Mustafa, Emre, Hasan, Berna ve Oya öğretmenler ailelerin sosyo-ekonomik durumları sebebiyle bazı öğrencilerin internete ve canlı derslere bağlanmak için gerekli olan teknolojik araç-gereçlere ulaşmakta zorluklar yaşadıklarını belirtmişlerdir. Bazı öğrencilerin canlı derslere katılmaması sebebiyle dinleme etkinliklerine katılmadıklarını açıklamışlardır. Ayrıca öğretmenler ailesinin sosyo-ekonomik durumundan dolayı teknolojik araç eksikliği ve internete ulaşamamalarından dolayı öğrencilere ödevlendirme yapma ve ekstra dinleme materyali paylaşma konusunda da olumsuzluklar yaşadıklarını dile getirmişlerdir. Aşağıda bu alt temaya ilişkin öğretmen görüşlerine yer verilmiştir:

Oya: “Bir de demografik yapıdan dolayı burada çok köyde yaşayan öğrenciler var. Onların bağlanabilmeleri özellikle uzun sürüyor tabii bağlanamayanlar da çok fazla da yani benim mesela şu an ulaşamadığım en az 10 öğrencim vardır her şube içerisinde. Ya bilgisayarı yok ya telefonu yok ya interneti yok, bu sebeplerle katılamıyorlar.”

Emre: “Yalnız teknolojik imkânlarla sahip olmayan öğrencilere bu sefer ulaşma sıkıntımız var çünkü sınıf ortamında o teknik teknolojik ekipmanları biz getiriyorduk sınıfa ve herkes faydalanabiliyordu. Yalnız online derste faydalanamayan büyük bir yüzdemiz de vardı yani. ..Bazı öğrenciler o teknolojik donanımlara erişemiyorlar çünkü aynı ortamda birkaç öğrenci derse girdiğinde bu sıkıntı yaşanıyor.”

Berna: “..tabii ki altyapı problemleri zaten derse girmesine engel olduğu için öncelikle çocuğun ya da kısıtlı interneti varsa ben o çocuğa bunu şuradan da dinleyebilirsiniz dediğim ekstra gösterdiğim sayfalar çocukta havada kalabiliyor. Araç erişim kısıtı, sadece derse girecek kadar interneti varken çabalarken ekstra çıkan şeylerden geri kalma kaygısını da yaşıyor olabilir.”

Hasan: “Öğrencilerin kendi evlerinde ekipman eksikliğinden dolayı ilave bir dinleme çalışmasına çok da derslerimizde yer veremiyoruz.”

Mustafa: “[dinleme becerisi] Olumsuz yönleri ise sınıf ortamında kazanabileceğimiz öğrencileri teknik eksiklikler bakımından ya da ne bileyim güdülenme bakımından güdülenme azlığı dolayısıyla kaybediyoruz.”

Ailenin Olumsuz Tutumu. Mustafa ve Berna öğretmen bazı ailelerin derslere karşı tutumlarının uzaktan eğitimde dinleme becerisi öğretimini etkilediğini belirtmiştir. Öğretmenler ailelerin derslerden daha çok ev işlerine önem verdiklerini ve öğrencilerin aileler tarafından bu işlere daha çok yönlendirildiğini açıklamışlardır. Mustafa ve Berna öğretmenin bu alt temaya ilişkin görüşleri şu şekildedir:

Mustafa: “Bir diğer faktör de büyük ihtimalle aile faktörü çünkü öğrencilerim genellikle köylerde derse katılan köylerinde bulunan öğrenciler, genellikle sanırım tahminimce benim bu yönde çok detaylı araştırma yapmadım fakat öğrenciler ev işlerine ya da tarla işlerine daha fazla önem veriliyor aileler tarafından. Bu yüzden derse aktif katılımları sağlamıyor.”

Berna: “Arkadan inek sesleri geliyor. Mesela bazen hayvanlarını güderken yapıyor o açılardan kendini verememiş zaman mekân sınırımı kaldırış [dinleme aktivitelerine] odaklanmayı engelliyor bence.”

Covid-19 Pandemisi Sürecinde Yürütülen Uzaktan Eğitimin İngilizce Konuşma Becerisi Öğretimine Olumlu Etkileri

Görüşmelerin analizi sonucu bu alt probleme ilişkin bulgular iki ana tema ve bu ana temalara bağlı dört alt tema altında incelenmiştir.

Elverişli Ortam

Katılımcı öğretmenler uzaktan eğitim sürecine geçilmesi ile birlikte sınıfta yaşanan sosyal ve fiziksel sorunların ortadan kalktığını ifade etmişlerdir. Sosyal iletişim rahatlığı sebebiyle öğrencilerinin konuşma etkinliklerine daha fazla katıldıklarını dile getirmişlerdir. Öte yandan fiziksel olarak sınıftaki gürültü ve okuldaki fiziksel koşullar nedeniyle yüz yüze eğitimde konuşma becerisi öğretimi esnasında sıkıntılar yaşadıklarını, ancak uzaktan eğitim ile bu sınırlılıkları aştıklarını açıklamışlardır.

Elverişli Sosyal Ortam Sağlama. Bazı öğretmenler, öğrencilerinden bazılarının uzaktan eğitim sürecinde arkadaşlarının kendilerini görmemesinden dolayı yüz yüze eğitime göre daha rahat bir şekilde konuşma etkinliklerine katıldıklarını ifade etmişlerdir. Öğretmenler bazı öğrencilerinin yüz yüze eğitimde gerek arkadaşlarından gerekse öğretmenlerinden utanma durumlarının ortadan kalktığını ve kendilerine daha çok güvenerek konuşma aktivitelerine aktif katılım sağladıklarını açıklamışlardır. Bu durumun oluşmasında öğrencilerin kameralarını açmak zorunda olmamalarının etkili olduğuna vurgu yapmışlardır. Bu alt temaya ilişkin bazı öğretmen görüşleri şu şekildedir:

Berna: “..Sınıfta yaşanan kaygıda daha rahat üzerine gidilirken öğrencinin yanlış söyledim dalga geçmesi zorbalık noktasında gülme onlar daha fazla olurken uzaktan eğitimde herkes aynı durumda olup herkes görsel olmayış daha rahat oluş birbirlerini tanıyan gruplarda bile daha rahat fikrini söyleme [konuşabilme] durumu oluştu.”

Hasan: “bazı öğrenciler daha normal yüz yüze derse göre daha etkin bir şekilde katıldılar belki daha kendi görüntüleri olmadığı için daha cesur şekilde derse katıldılar. ..Ben şunu gözlemledim: derste yüz yüze yaptığımız derste öğrenciyi tanıdığım öğrenciler dersteyken konuşmaya çekinen öğrenciler online derslerde daha özgür bir şekilde daha cesur bir şekilde kendilerine güvenerek derse katılım sağladılar.”

Oya: “Birkaç öğrenci kendi konuştuğum kadarıyla ve kendi anladığım kadarıyla normalde çok shy gerçekten çok utangaç öğrenciler fakat bunu rahatlık olarak bilip daha çok konuşmaya başlayan öğrenciler var yani bunu bana kendileri de söylediler. Kimse görmediği için onları sadece seslerini duydukları için daha rahat benimle ve sınıfla iletişime geçebiliyorlar.”

Elverişli Fiziksel Ortam Sağlama. Oya ve Emre öğretmen yüz yüze derslerde konuşma etkinlikleri yaparken sorunlar yaşadıklarını belirtmişlerdir. Uzaktan eğitim sürecinde online öğrenme ortamlarına geçiş yaşandığı için fiziksel sınırlılıkların ortadan kalktığını açıklamışlardır. Emre öğretmen konuşma etkinliklerini sınıf ortamının fiziksel sınırlılığı olmadan öğrencilerine ulaştırdığını dile getirmiş ve şu sözleri söylemiştir:

“Sınıf ortamına örneğin bir konuşma etkinliğiyle gitmek istediğimiz zaman bazen o hazırlık süreci bir sınıfa uygulamışız; ikinci sınıfa uygulamışız; başka bir sınıfa gittiğimizde aynı yani yine vakit kaybolacak veya bir fiziksel problemlerle karşılaşacağız, teknik problemlerle karşılaşacağız

endişesi de olabiliyor bazen ama online uzaktan eğitimde bu endişeyi taşımadan çok rahat tüm sınıflara erişebiliyoruz yani.”

Oya öğretmen ise yüz yüze eğitimde sınıfın odağını toplamının fiziksel olarak zor olduğunu ve konuşmanın bu sebeple bölündüğünü dile getirmiştir. Ayrıca sınıfın odağını toplarken zaman kaybettiğini ifade etmiştir. Uzaktan eğitime geçiş ile bu sorunun ortadan kalktığını ve fiziksel ortam olarak bir avantaj yaşadığını dile getirmiştir. Oya öğretmenin bu alt tema hakkında sözleri şu şekildedir:

“[Online ders içerisinde de] sınıf içerisinde de şöyle oldu: Hani daha önce yüz yüze de iken konuşma çok bölünebiliyordu sınıfın fiziki durumundan dolayı yani derse girdiğinde ilk başta sınıfı toparlaman gerekiyordu. Mesela o çok vakit alıyordu, burada öyle bir vakit kaybı yok. Yani herkes çok sessiz bir şekilde fazla sessizlik var; yani derste böylelikle speakingden [konuşmadan] vakit kaybetmemiş oldum ona çok seviniyorum.”

Teknoloji Kullanımına Bağlı Olumlu Etkiler

Bazı öğretmenler uzaktan eğitim sürecinde teknoloji kullanımının arttığını ve buna bağlı olarak konuşma etkinliklerinin çeşitlendiğini ifade etmişlerdir. Öğretmenler, zengin materyale ulaşmanın yanı sıra konuşma etkinlikleri yaparken öğrencilerinin konuşma etkinlikleri esnasında internet sitelerinden ve online sözlüklerden yardım alarak konuşma etkinliklerine aktif olarak katılım sağladıklarını belirtmişlerdir. Ayrıca bir öğretmen teknoloji kullanımı sayesinde öğrencilere konuşma becerisi öğrenimi konusunda daha kolay bir şekilde rehberlik ve yönlendirme yapabildiğini açıklamıştır.

Zengin Materyal ve Etkinlik İmkânı. Mustafa öğretmen uzaktan eğitimin ders içerisinde daha fazla konuşma etkinliklerine yer verebilmesine olanak sağladığını ifade etmiştir. Mustafa öğretmenin görüşü şu şekildedir:

“Az önce dinleme için de söylediğim gibi [konuşma becerisi öğretimi için de] çok daha fazla materyal kullanımı olabiliyor.”

Emre ve Oya öğretmen ise uzaktan eğitim sayesinde konuşma becerisini geliştirmeleri için öğrencilerine daha fazla sayıda etkinlik ve ödevlendirmeler yapabildiklerini açıklamışlardır. Emre öğretmenin bu alt temaya ilişkin görüşü şu şekildedir:

“Şunu söyleyebilirim öğrencilerle yani ses kaydı onların ses kaydı ve görüntü kaydı göndermeleri, benim onlara bir demo göndermem, çocukların bunu tekrar etmeleri, ondan sonra bunların paylaşımı daha kolay oluyor tabii ki bunu söyleyebiliriz şu an.”

Oya öğretmenin görüşleri ise Emre öğretmeni destekler nitelikte şu şekildedir:

“Aynı zamanda aktivite çeşitliliği çok güzel oldu, listeningde [dinlemede] söylediğim şey bunun [konuşma] için de geçerli. Yani daha önce veremediğim ödevleri şimdi verebiliyorum.”

Mesela dedim ya voicestreet gibi bu çok faydalı oldu aslında. Bence online eğitimin benim açımdan en faydalı olan yanı bu oldu.”

Konuşmak İçin Yardımcı Site ve Yazılımları Kullanabilme İmkânı. Berna ve Emre öğretmen uzaktan eğitimle öğrencilerinin konuşma etkinlikleri esnasında online sözlüklere ulaşım sağlayarak yüz yüze eğitime göre konuşma etkinliklerine daha fazla aktif katılım sağladıklarını ifade etmişlerdir. Online sözlükler sayesinde özellikle konuşmaları için gerekli olan ve bilmedikleri kelimeleri bulduklarını dile getirmişlerdir. Ayrıca öğretmenler, öğrencilerinin konuşma aktivitelerine anında aktif katılım sağlayıp daha fazla öz güven sahibi olduklarını belirtmişlerdir. Aşağıda bu alt temaya ilişkin öğretmen görüşlerine yer verilmiştir:

Berna: *“Ellerinin altında internet imkânı olduğu için konuşma noktasında sorduğum kelime cümle noktasında ya da sorduğum sorunun bir kısmını anlayıp ne diyeceğini yazdığı anda translate’e çeviriye daha iyi hale geliyordu yüz yüzeye göre...O çocuk iyi seviyede de olsa kötü seviyede de olsa bilmiyorsa anında yazıp onu söyleme özgüvenini söyleyebilme konuşabilme özgüvenini yaşıyordu.”*

Emre: *“Hatta bazen hazırlıksız öğrenciler dahi hemen internetten bir Google translate’ ten veya tureng gibi bir sözlükten anında ihtiyacı olan sözcüğe bakıp istediği cümleyi hemen kurup- yani belki sınıfta o diyaloga giremeyecek olan öğrenci dahi anında katılım gösterebiliyordu, ön hazırlıksız da olsa katılım gösterebiliyordu, öyle bir avantajı da oldu yani.”*

Covid-19 Pandemisi Sürecinde Yürütülen Uzaktan Eğitimin İngilizce Konuşma Becerisi Öğretimine Olumsuz Etkileri

Katılımcı görüşlerinin analiz edilmesi sonucu ilgili alt probleme ilişkin bulgular beş ana tema ve bunlara bağlı altı alt tema altında incelenmiştir.

Ortamdan Kaynaklanan Olumsuz Etkileri

Bazı öğretmenler pandemi sürecinde yürütülen uzaktan eğitimde öğrencilerin farklı ortamlarda bulunmalarını konuşma becerisi öğretirken yaşadıkları olumsuz bir etki olarak açıklamışlardır. Öğrencilerin sosyal ortamdan uzaklaşması ve dikkatlerinin farklı fiziksel ortamlarda bulunmaları nedeniyle dağılması sonucu uzaktan eğitimde konuşma etkinliklerinin yürütülmesinde olumsuzluklar yaşandığı anlaşılmaktadır. Öğretmen görüşlerinin analizi sonucu uzaktan eğitimin konuşma becerisi öğretiminde ortamsal olumsuz etkisi ana teması sınıf ortamından uzaklaşmaya bağlı olarak sosyal ortam kaynaklı olumsuz etki ve fiziksel ortam kaynaklı olumsuz etki olarak iki alt temada incelenmiştir.

Sınıf Ortamından Uzaklaşma. Öğretmenler Covid-19 pandemisi sürecinde yürütülen uzaktan eğitimde öğrencilerinin sınıf ortamından uzaklaştıklarını ifade etmişlerdir. Sınıf ortamında uzaklaşmaya bağlı olarak uzaktan eğitimde öğrenci- öğretmen ve öğrenci-öğrenci arasında iletişimin kurulmasında sorunlar yaşandığı anlaşılmaktadır. Öğretmen görüşlerinden etkileşimin azalması sonucu konuşma etkinliklerinin yapılmasında aksaklıklar yaşandığı ve öğrencilerin

konuşma aktivitelerine aktif olarak katılım sağlamadığı ortaya çıkarılmıştır. Bu duruma ilişkin öğretmen görüşleri şu şekildedir:

Mete: “Çocuklar buradan dinliyorlar zoraki de olsa hani yanıt vermek zorunda kalıyorlar ama sınıf iklimi sınıf atmosferi bambaşka bir şey. Burada çocuk derste alakasız bir şey söylediğinde ders dışı herhangi bir şey söylediğinde bile onu İngilizce konuşarak derse bağlayabiliyorsunuz ama aynı ortam burada olmuyor. Yani dediğim gibi sınıfta sosyalleşme oluyor sınıfta bir konuşma ortamı oluyor, sınıfta bir dinleme ortamı oluyor. Öğrencinin gözüne baktığınızda ne bileyim ona karşı iyi hisler beslediğini gösterdiğinizde yani kalpten kalbe giden hani bir yol var ya hocam öğrenci ile öğretmen arasında bir iletişim etkileşim bazen bir tebessüm bazen bir gülüş öğrencinin derse katılımını konuşmasını sağlayabiliyor uzaktan eğitim sürecinde bu daha sanki tam anlamıyla değil ama yapay zekaya benziyor gibi yani buradan çocuğun hislerine dokunmak çok daha zor oluyor.”

Aysel: “Bir de gerçek ortamından uzaklaşıyor ya hani o da belki olayın gerçekliğinden uzaklaştığı için bir tık daha soyutlaştırıyor olabilir”

Canan: “..yabancı dile karşı zaten bir korku vardır, bunu biz sınıf ortamında yüz yüze kırarız aslında hata düzeltme yaparız birlikte hatalarımızı birlikte güleriz bunları tekrar yapmamaya çalışırız bu tarz bir sınıf ortamı oluşturmaya çalışırım ama bu maalesef uzaktan eğitim sisteminde pek yapamadık”

Fiziksel Ortam Sorunları. Emre ve Hülya öğretmen fiziksel ortam olarak evlerinde dikkatlerini dağıtacak etmenlerin olduğunu ifade etmişlerdir. Emre ve Hülya öğretmen özellikle ev içerisinde öğrencilerin oyun oynamalarının daha kolay olması neticesinde derslere aktif olarak katılmadıklarını belirtmişlerdir. Bu durumda öğrencilerin fiziksel olarak başka ortamdan derse katılım sağlamaları dikkatlerini dağıttığı için pandemi sürecinde yürütülen uzaktan eğitimin konuşma etkinliklerinin etkili bir şekilde yürütülmesini engellediği anlaşılmaktadır. İlgili öğretmen görüşleri şu şekilde verilmiştir:

Hülya: “Ders sırasında çok fazla bilgisayar oyunu oynayan tabletle oynayan çocuklar olduğunu da arkadaşlarından duyuyoruz tabi ki.”

Emre: “..sınıf ortamında öyle bir meşguliyet ortamı olamayacak sadece dersine odaklanacak ama ev içerisinde bir taraftan oyun oynayıp da derste aktif olarak gözükebiliyor bazen bu tip durumlar yaşanabiliyor.”

Öğrenciden Kaynaklanan Olumsuz Etkiler

Bazı öğretmenler öğrencilerin yüz yüze derslerde İngilizce konuşma becerisine karşı ön yargısının Covid-19 pandemisi sürecinde sürdürülen uzaktan eğitimde de devam ettiğini ifade etmişlerdir. Görüşmelerden, konuşma becerisine karşı ön yargıları dolayısıyla öğrencilerin uzaktan eğitim sürecinde İngilizce derslerinde konuşma becerisi etkinliklerine aktif olarak katılmadığı anlaşılmaktadır. Öğretmenler öğrencilerinin bu durum nedeniyle isteksizlik ve

motivasyon eksikliği yaşadıklarını belirtmişlerdir. Öğretmenlerin sözlerinden öğrencilerin kamera ve mikrofonlarını kapattığı ve konuşma aktivitelerine katılmadığı anlaşılmıştır. Aşağıda bu temaya ilişkin bazı öğretmen görüşlerine yer verilmiştir:

Oya: “Konuşma söz konusu olunca ne yazık ki öğrencilerin motivasyonu yok.. ..Doğruyu söylemek gerekirse benim İngilizce konuşmamdan bile hoşlanmayan öğrenciler var. ‘Neden Türkçe konuşmuyorsunuz?’ diye soran öğrenciler var bu tür öğrencileri konuşturmak mümkün olmuyor.”

Mustafa: “[Konuşma aktivitelerine] aktif katılamamaların nedenleri konuşmaya olan bir ön yargı bu genel yüz yüze de olsun online da olsun genel bir ön yargı var.”

Hasan: “Biz sorduğumuzda öğrencilerin cevap verme isteğinde bulunmaması, biraz konuşma etkinliklerini tabi biraz daha zorlaştırdı.”

Aysel: “Yani productive bir etkinlik olması ile alakalı aynı şekilde okuma ile yazma arasındaki fark gibi biliyorsunuz normalde de böyle hani bunun uzaktan eğitimle alakası olduğunu düşünmüyorum hani bu oranın [konuşma aktivitelerine katılma oranının] düşmesinin.”

MEB Kararlarından Kaynaklanan Olumsuz Etkiler

Katılımcı öğretmenlerden bazıları Covid-19 pandemisi sürecinde uzaktan eğitim sürecinde MEB tarafından alınan kararların konuşma becerisi öğretimini olumsuz etkilediğini bildirmişlerdir. Öğretmen görüşlerinin analizi sonucu MEB tarafından dersin işlenişi ve ölçme-değerlendirme hakkında alınan iki kararın uzaktan eğitimde konuşma becerisi öğretimini olumsuz yönde etkilediği sonucuna ulaşılmıştır. Bu kapsamda MEB kaynaklı olumsuz etkiler ana teması iki alt tema altında incelenmiştir.

Derslerin İşlenişi Hakkında Alınan Kararlar. Bazı öğretmenler pandemi sürecinde yürütülen uzaktan eğitimle dinleme becerisi öğretiminde olduğu gibi konuşma becerisi öğretiminde de MEB tarafından derslerin işlenişi hakkında alınan kararın olumsuzluklara yol açtığını ifade etmişlerdir. Öğretmenler bu kararın özellikle öğrencilerin kamerasını açtırmayı engellediği için konuşma becerisi yaparken öğrencilerini kontrol etmeyi zorlaştırdığını dile getirmişlerdir. Bu olumsuz etkiye ilişkin bazı öğretmenlerin görüşleri şu şekildedir:

Mustafa: “[Konuşma becerisinde] ..şundan da bahsedeyim öğretmen olarak sınıftaki gibi çok fazla hakim olamıyoruz tamam öğrencinin sesini kısıbiliyoruz ya da ne bileyim konuşmasına engel olabiliyoruz fakat görüntü açmadığımız için yani Milli Eğitim'den dolayı, Milli Eğitim'in getirmiş olduğu kısıtlamalardan dolayı görüntü açması video kayıt öğrencinin isteğine bağlı olduğu için, herhangi bir öğretmen zorlaması olmadığı için öğrenciyi arka planda kontrol edemiyoruz. Yani öğrencilerimden şu örneği duydum: ‘Yani ben açtım hocam itiraf ediyorum dersi açtım arka planda oyun oynadım veya annelere babalara dersi dinliyormuş gibi yaptım fakat hiçbir şekilde dinlemedim ne bileyim sayfalarda gezdim.’ tarzı bu tarz ex olumsuz yanlar eksiklikler konuşma becerilerine katılımı etkiledi”

Hülya: “Ekranlar da kapalı [Görüntüler de kapalı] olduğu için hocam çocukların o anda ne yaptığını bilmiyoruz hani. Belki çok farklı bir yerde ses vermeme olayları oluyor, o yüzden o çocuklar da tabii ki konuşma etkinliklerine katılamadılar.”

Ölçme-Değerlendirme ve Devamsızlık Hakkında Alınan Kararlar. Oya öğretmen MEB tarafından ölçme-değerlendirme hakkında alınan karar doğrultusunda öğrencilere beceri temelli bir sınav yapmadığını bu sebeple konuşma becerisi öğretimi konusunda geri dönüt alma ve verme konusunda eksiklikler yaşadığını dile getirmiştir. Oya öğretmenin bu konu ile ilgili görüşü şu şekildedir:

“Şimdi dilekçe getirildi öğrenciler dilekçeye göre sınavlara girecekler. Bu sefer de çok az öğrenci olduğu için ölçümlerde problem yaşanıyor. Çünkü sadece 3 öğrenci beceri ile ölçülmüş olacak, mesela ben kendi adıma konuşayım 9. sınıflarda toplam 3 öğrenci sınava girecek, ben bunların becerilerini ölçtüğümde diğer ilk dönemkiler hiç beceri ölçülmeden geçmiş olurken; bu çocuklar ilk defa beceri ölçümünde yani kötü sonuçlar alabilirler olumsuz sonuçlar alabilirler bunu da bildiğimiz için yine yapamıyoruz. Yani biraz ortada kalmış olduk.”

MEB’in aldığı ve pandemi sürecinde yürütülen uzaktan eğitimin konuşma becerisi öğretimini olumsuz etkilemesine sebep olan bir diğer kararın devamsızlık hakkında alınan karar olduğu ortaya çıkarılmıştır. Aysel ve Oya öğretmen MEB’in derse katılım hakkında öğrencilere yüz yüze eğitimin aksine bir zorunluluk koymadığını belirtmişlerdir. Bu durum sonucu öğrencilerin derslere dolayısıyla konuşma etkinliklerine katılmadıkları anlaşılmaktadır. Aysel ve Oya öğretmenlerin bu alt temaya ilişkin görüşleri şu şekildedir:

Aysel: “Konuşmada hocam yani çok genel katılım şöyle zaten; Sınıfın en fazla bir %30’u katılıyor bunun için bir zorunluluk yok biliyorsunuz devamı zorunluluğu vesaire..”

Oya: “Öğrencinin girmeme, derse katılmama gibi bir hakkı olduğundan dolayı o yüzden ben onu kontrol edemiyorum görmediğim için de.”

Teknoloji Kullanımından Kaynaklanan Olumsuz Etkiler

Bazı öğretmenler konuşma etkinlikleri yaparken internet bağlantısı ve teknolojik araç kaynaklı kopukluklar yaşadıklarını ifade etmişlerdir. Uzaktan eğitim sürecinde internet altyapısına bağlı olarak kopmaların yaşanması sonucu seslerin iletiminde sorun yaşandığı anlaşılmaktadır. Ayrıca kullanılan teknolojik araçların kalitesinin yetersiz olmasının konuşma becerisi öğretiminde etkinliklerin verimliliğini etkilediği açığa çıkarılmıştır. Bu temaya ilişkin bazı öğretmen görüşleri şu şekildedir:

Mustafa: “Bağlantı kopukluklarından dolayı ya da gerçek ortamdaki gibi sesin aynı anda iletilmesi çok da mümkün olmadığı için bağlantı hızı farklılıklarından dolayı bu sınıf atmosferi gibi bir ortam sağlayamıyor. Hani normal gündelik konuşma gibi bir konuşma becerisi dersi işleyemiyoruz.”

Hasan: “Burada en büyük problemimiz altyapı ilk yıl dönemlerde özellikle bu online derslerde altyapı problemimiz çok oldu.. Bazı sorduğumuz sorularda ‘Hocam tam olarak anlayamadım. Ses kesik geldi, soruyu tekrar eder misiniz?’ gibi durumlar [oldu].”

Berna: “Benim sesim teknolojik aletler aracılığıyla sınırlı kalabiliyor, ulaşım sıkıntısı yaşanabiliyor, internet kesintisi yaşanabiliyor, bunlar yaşandığı için kısıtlı kalabiliyor.”

Oya: “Başka bir negatifliğine gelirsek de internet bağlantısı bazen çok bizi rahatsız ediyor yani sürekli kopmalar atmalar meydana gelebiliyor, tam konuşurken öğrenci cevap verirken birden interneti gidiyor ya da işte EBA 'dan kaynaklı hatalar oluyor bu teknik problemler olabiliyor.”

Aileden Kaynaklanan Olumsuz Etkiler

Hasan ve Hülya öğretmen görüşmelerde uzaktan eğitimde konuşma becerisi öğretiminde aile kaynaklı sorunlar yaşadıklarını belirtmiştir. Bu kapsamda aile kaynaklı olumsuz etkiler teması iki öğretmen görüşüne göre ailenin sosyo-ekonomik durumu ve ailenin olumsuz tutumu olarak iki alt temada incelenmiştir.

Ailelerin Sosyo-Ekonomik Durumları. Hasan öğretmenin ifadelerinden bazı öğrencilerin ailesinin sosyo-ekonomik durumlarından dolayı internete erişim konusunda sınırlılık yaşadığı anlaşılmaktadır. Ayrıca ifadelerden öğrencilerin maddi durumlarından dolayı canlı derslere katılmak için gerekli teknolojik araçlara ulaşamadığı ortaya çıkmaktadır. Hasan öğretmen konuşma becerisi öğretimi kapsamında bazı öğrencilerin özellikle mikrofon eksikliği yaşadığını ve bu öğrencilerin konuşma aktivitelerine katılmadıklarını açıklamıştır. Hasan öğretmenin bu duruma ilişkin sözleri şu şekildedir:

“..Her öğrencinin de eşit altyapıya sahip olamaması gerek internet altyapısı olarak gerek işte tablet mikrofon gibi ekipmanlarının eksik olması hem öğrencinin derse katılımını olumsuz yönde etkiledi hem de bu konuşma ve dinleme etkinliklerinin çok daha faydalı bir şekilde yapılmasına engel oldu..”

Ailelerin Derslere Karşı Olumsuz Tutumu. Hülya öğretmen bazı ailelerin derse karşı tutumunun ve öğrenciye destek vermeyişinin Covid-19 pandemisi sürecinde yürütülen uzaktan eğitimde konuşma becerisi öğretimini olumsuz bir şekilde etkilediğini belirtmiştir. Öğrencilerin velileri tarafından desteklenmemesi, verilen ödev ve ekstra materyallerin veli denetiminde yapılmaması durumunda öğrencilerin konuşma aktivitelerine katılmadıklarını dile getirmiştir. Hülya öğretmen bu durumu şu şekilde anlatmıştır:

“..Hep diyoruz ya eğitim veli öğretmen öğrenci üçlüsü arasında oluşan bir şey diye bu uzaktan eğitimde aile çok daha bence ön planda oldu. Aile desteklediyse öğrencisini bizim yaptırdıklarımızı tekrar ettiyse konuşma becerilerine katkısı oldu. Ama aile desteklemedi ise çok bir katkısı olmadı açıkçası.”

Tartışma ve Sonuç

Bu araştırmada Covid-19 pandemisi sürecinde yürütülen uzaktan eğitimin İngilizce dinleme ve konuşma becerileri öğretimine olan olumlu ve olumsuz etkileri öğretmen görüşleri alınarak incelenmiştir. Araştırmanın alt problemlerine göre elde edilen bulgular özetlenmiş ve mevcut literatür bulgularıyla karşılaştırılmıştır. Araştırmanın Covid-19 pandemisi sürecinde yürütülen uzaktan eğitimin dinleme becerisi öğretimine olumlu etkilerinin neler olduğunu ortaya çıkarmayı amaçlayan alt problemine ilişkin İngilizce öğretmenleri ile yapılan görüşmeler içerik analizi yöntemi ile analiz edilmiştir. Analiz sonucu teknoloji kullanımına bağlı olumlu etkiler ana teması ve bu ana temaya bağlı olarak dört alt tema bulunmuştur. Alt temalar ise zengin materyal ve etkinlik imkânı, okulda yaşanan imkânsızlıkları ortadan kaldırma, zamandan tasarruf sağlama olanağı ve elverişli fiziksel ortam sağlama olarak ortaya çıkarılmıştır. Teknoloji kullanımı sayesinde uzaktan eğitimde yüz yüze eğitime göre daha fazla sayıda ve içerik olarak zengin dinleme etkinliklerine yer verildiği sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuç Dolmacı ve Dolmacı (2020) tarafından yapılan araştırmanın uzaktan eğitimin yabancı dil eğitiminde daha fazla sayıda materyale ulaşmayı ve paylaşmayı sağladığına ilişkin bulgusunu destekler niteliktedir. Ayrıca ulaşılan sonuç Moser ve arkadaşları (2020) tarafından yapılan araştırmanın uzaktan eğitimde dil öğretmenlerinin yeni araçları keşfetmesine ilişkin bulgusunu da desteklemektedir. İkinci alt temada uzaktan eğitimin dinleme becerisi öğretiminde okulda yaşanan teknolojik imkânsızlıkları ve bazı sitelere erişim sınırını ortadan kaldırıp, öğretmenin işini kolaylaştırdığı sonucuna varılmıştır. Üçüncü alt tema ile öğretmenlerin uzaktan eğitimde zamandan tasarruf edip dinleme aktivitelerini öğrencileriyle daha hızlı bir şekilde paylaştıkları ortaya çıkarılmıştır. Dördüncü alt tema ile birlikte uzaktan eğitimde kulaklık gibi teknolojik araç kullanımı sayesinde dinleme etkinlikleri için sessiz ve elverişli bir ortam sağlandığı ortaya konmuştur. Üçüncü ve dördüncü alt temadan çıkarılan sonucun ilgili araştırmaların (Fansuary ve ark., 2020; Özdoğan & Berkant, 2020; Şendoğan Erdoğan, 2020) pandemi sürecinde uzaktan eğitiminin zamansal ve mekânsal esneklikler sağladığı bulgusunu desteklediği görülmektedir.

Araştırmada Covid-19 pandemisi sürecinde yürütülen uzaktan eğitimin dinleme becerisi üzerine olan olumsuz etkilerin analiz sonucunda teknoloji kullanımından kaynaklanan olumsuz etkiler, MEB'den kaynaklanan olumsuz etkiler ve aileden kaynaklanan olumsuz etkiler olarak üç ana tema altında incelenmiştir. Teknoloji kullanımından kaynaklanan olumsuz etkiler ana teması altında altyapı ve teknolojik araç sorunları, uzun süreli teknoloji kullanımı ve sosyal iletişimsizlik olarak alt temalara ulaşılmıştır. Öğretmenler ve öğrencilerin dinleme etkinlikleri yaparken internet ve teknolojik araç kaynaklı ses iletimi sorunları yaşadığı ortaya konulmuştur. Avcı ve Akdeniz (2020) yaptıkları çalışma sonucunda uzaktan eğitimde teknolojik araç ve altyapı yetersizliklerinin bir dezavantaj olduğunu ortaya koyarak yapılan çalışmayla benzer sonuca ulaşmışlardır. Uzun süreli teknoloji kullanımının ise öğrencilerde gün geçtikçe uzaktan eğitimden sıkılma ve uzaktan eğitime katılmama isteği doğurduğu ve dolayısıyla dinleme etkinliklerine katılımın azaldığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu çalışma sayesinde Atmajo ve Nugraho (2020) tarafından yapılan çalışmanın uzaktan eğitimin göz sağlığını olumsuz etkilemesi gibi uzun süreli teknoloji kullanımının olumsuz fiziksel etkisinin yanı sıra isteksizlik, sıkılma ve motivasyon eksikliği gibi

olumsuz psikolojik etkilerine de değinilmiştir. Ek olarak uzaktan eğitimde uzun süreli teknoloji kullanımının çok yönlü sosyal iletişimi azalttığı ve dinleme gibi yoğun etkileşim gerektiren bir becerinin öğretimini zorlaştırdığı görülmektedir. Bu bulgu Özdoğan ve Berkant (2020) tarafından yapılan çalışmanın uzaktan eğitimin sosyalleşme yetersizliğine sebep olması bulgusunu desteklerken; Shahzad ve arkadaşları (2020) tarafından yapılan çalışmanın uzaktan eğitimin etkileşim sağlama avantajı sonucuna ters düşmektedir. MEB'in derslerin yürütülmesi ve süresi hakkında aldığı karar doğrultusunda öğrencilerin kamerasının kapalı tutulması ve ders süresinin azaltılmasının öğretmenlerin dinleme etkinlikleri yaparken sınıfı kontrol etmesinde sınırlılıkların ortaya çıkmasına neden olduğu görülmektedir. Balaman ve Hanbay Tiryaki (2020) yaptıkları çalışmada uzaktan eğitimde öğrencilerin takip ve kontrolünün daha zor olduğu bulgusuna ulaşarak benzer bir sonuca ulaşmıştır. Ayrıca MEB'in ölçme-değerlendirme hakkında aldığı karar doğrultusunda uzaktan eğitimin dinleme becerisi kazanımlarını ölçme konusunda olumsuz bir etkide bulunduğu sonucuna ulaşılmıştır. Eroğlu ve Kalaycı (2020) yaptıkları araştırmada uzaktan eğitimde tek bir sürede sınavların yapıldığının ve zorluk düzeylerinin düşük olduğunu belirterek uzaktan eğitimde benzer şekilde ölçme-değerlendirme sorunlarının ortaya çıktığı sonucuna ulaşmıştır. Yapılan analizler sonucu ailenin sosyo-ekonomik durumları dolayısıyla öğrencilerin uzaktan eğitim için gerekli internet ve teknolojik araçlara ulaşmada imkânsızlık yaşadıkları ortaya çıkarılmıştır. İmkânsızlıklar nedeniyle öğrencilerin canlı derse katılmadıkları ve dinleme etkinliklerinde yer alamadıkları görülmektedir. Tümen Akyıldız (2020) çalışmasında velilerin pandemi sürecinde ekonomik sıkıntılar yaşadıklarını ve bu durumu öğrencilerine olumsuz bir şekilde yansıttıklarına değinmiştir. Ailelerin derslere karşı tutumu ve öğrencileri desteklemeyişleri uzaktan eğitimde dinleme becerisi öğretimini olumsuz etkileyen diğer bir faktör olarak ortaya konmuştur. Avcı ve Akdeniz (2020) çalışmasında velilerin öğrencilerini desteklemediğini ortaya çıkararak benzer bir sonuca ulaşmıştır.

Araştırmada Covid-19 pandemisi sürecinde yürütülen uzaktan eğitimin konuşma becerisi öğretimi üzerine olan olumlu etkileri içerik analizi sonucu elverişli ortam sağlama ve teknoloji kullanımına bağlı olumlu etkiler olarak iki ana temada ve bu ana temalara bağlı olarak dört alt temada incelenmiştir. Elverişli sosyal ortam sağlama alt teması ile öğretmen ve sınıf arkadaşları tarafından görülmemesini sağlama sayesinde uzaktan eğitimin yüz yüze eğitime göre öğrencilerde ortaya çıkan utanma ve konuşmaya katılmama davranışlarını ortadan kaldırdığı bilgisine ulaşılmıştır. Ayrıca araştırmada elverişli fiziksel ortam sağlama teması ile yüz yüze eğitimde yaşanan fiziksel sınırlılıklar nedeniyle yapılamayan konuşma etkinliklerinin uzaktan eğitimle yapılmasının sağlandığı sonucuna varılmıştır. Fansuary ve arkadaşları (2020) yaptıkları çalışmada uzaktan eğitimin fiziksel mesafeyi ortadan kaldırarak mekânsal bir fayda sağladığı sonucuna ulaşarak kapsam bakımından benzer bir bulguya ulaşmışlardır. Teknoloji kullanımına bağlı olumlu etkiler teması içerisindeki zengin materyal ve etkinlik imkânı alt teması ile uzaktan eğitim sürecinde daha fazla sayıda ve zengin içerikli konuşma etkinliklerine ulaşıldığı anlaşılmıştır. Ortaya çıkarılan bu olumlu etki, Shahzad ve arkadaşları (2020) tarafından yapılan çalışma sonucu uzaktan eğitimin dezavantajlarından biri olarak ortaya konulan materyal yetersizliği bulgusuna ters düşmektedir. Teknoloji kullanımından kaynaklı olumlu etki ana temasına bağlı olan İngilizce konuşmak için yardımcı site ve yazılımları kullanabilme alt teması

ile uzaktan eğitiminde öğrencilerin çeviri siteleri ve yazılımlarını kullanarak konuşma etkinliklerine daha aktif şekilde katıldıkları ortaya çıkarılmıştır. Ayrıca konuşma becerisi konusunda internet sitelerinden yardım almaları dolayısıyla yabancı dili konuşma için önemli bir etken olan özgüvene de sahip oldukları sonucuna varılmıştır.

Covid-19 pandemisi sürecinde yürütülen uzaktan eğitimin konuşma becerisi öğretimi üzerine olan olumsuz etkilerini ortaya çıkarmak araştırmanın dördüncü problemini oluşturmaktadır. Öğretmen görüşlerinin analizi sonucu bu alt probleme ilişkin bulgular öğrenci, ortam, MEB, teknoloji kullanımı ve aile kaynaklı olumsuz etkiler olarak beş ana temada incelenmiştir. Yüz yüze eğitimde öğrencilerin konuşma becerisi öğretimi hakkındaki ön yargılarının uzaktan eğitimde de devam ettiği ve ön yargılarına bağlı olarak konuşma etkinliklerine katılımlarının düşük olduğu ortaya konulmuştur. Öğrencilerin sınıf ortamından uzaklaşmasıyla sosyal becerilerinde eksiklikler ortaya çıktığı görülmektedir. Konuşma becerisinde önemli bir yeri olan sosyal becerilerin olumsuz yönde etkilenmesinin ders içerisinde gerekli olan etkileşimde aksaklıklara yol açtığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuç, Balaman ve Hanbay Tiryaki (2020) tarafından yapılan çalışmanın yüz yüze eğitimde uzaktan eğitime göre daha çok etkileşim ortamı sağlandığı sonucunu desteklemektedir. Fiziksel ortam sorunları alt teması ile bazı öğrencilerin uzaktan eğitim sürecinde evlerinde dikkatlerinin dağılıp ders esnasında oyun oynadıkları bilgisine ulaşılmıştır. Bu durumun Fansuary ve arkadaşları (2020) tarafından yapılan çalışmanın uzaktan eğitimin mekânsal avantaj sağlama bulgusuna ters düştüğü görülmektedir. MEB kaynaklı olumsuz etkiler ana temasına bağlı olan derslerin işleniş hakkında alınan kararlar alt teması ile öğretmenlerin öğrencilerin kamerasını açmaya yetkisinin olmadığı için konuşma becerisi öğretimi esnasında öğrencilerini kontrol edemedikleri sonucuna ulaşılmıştır. Dolmacı ve Dolmacı (2020) yaptıkları çalışmada uzaktan eğitimin sınıf yönetimini zorlaştırdığı sonucuna ulaşarak benzer bir bulguya ulaşmışlardır. Ölçme-değerlendirme ve devamsızlık hakkında alınan kararlar alt teması ile öğretmenlerin konuşma becerisi kazanımlarını ölçmede eksiklikler yaşadıklarını ve öğrenci devamsızlığına karşı bir yaptırımın olmamasının uzaktan eğitimde konuşma etkinliklerinin verimini düşürdüğü sonucuna varılmıştır. Teknoloji kullanımından kaynaklı olumsuz etki ana teması ile uzaktan eğitimde konuşma etkinlikleri yaparken ses iletiminde kesintiler yaşanması sonucu etkinliklerin veriminin düştüğü sonucu ortaya çıkmıştır. Bu sonuç, ilgili araştırmaların (Avcı & Akdeniz, 2020; Fansuary ve ark., 2020; Özdoğan & Berkant, 2020) uzaktan eğitimde teknolojik araç ve altyapı sorunlarının ortaya çıktığı sonucunu desteklemektedir. Aile kaynaklı olumsuz etkiler ana temasına bağlı olarak ailenin sosyo-ekonomik durumu alt teması ile bazı öğrencilerin ailelerinin ekonomik durumları nedeniyle uzaktan eğitim sürecinde gerekli olan internet ve teknolojik araçlara ulaşamadığı; bu sebeple konuşma becerisi kazanımlarını edinemedikleri sonucu ortaya çıkarılmıştır. Avcı ve Akdeniz (2020) yaptıkları çalışmada uzaktan eğitimin bir eksikliği olarak eğitimde fırsat eşitsizliği sonucuna ulaşmaları benzer bir durumun ortaya konduğunu göstermektedir. Son olarak ailenin olumsuz tutumu alt teması ile bazı velilerin derse karşı tutumlarının olumsuz olması sonucu öğrencilerini uzaktan eğitim sürecinde kontrol etmedikleri bilgisine ulaşılmıştır.

Öneriler

Araştırmanın bulgu ve sonuçlarından hareketle, Covid-19 pandemisi sürecinde yürütülen uzaktan eğitimin dinleme ve konuşma becerileri öğretimi üzerinde aynı zamanda hem olumlu hem de olumsuz etkilerinin olduğu görülmektedir. Elde edilen bu sonuçlardan hareketle politika geliştiricilere, uygulamacılara ve araştırmacılara çeşitli önerilerde bulunulabilir:

1. Pandemi sonrası süreçte yüz yüze eğitimle yürütülen İngilizce öğretimine destek olacak uzaktan eğitim uygulamaları devreye sokulabilir. Okullarda uzaktan eğitim ve yüz yüze eğitimin birlikte yürütüldüğü bir hibrit (karma) İngilizce öğretimi yaklaşımı geliştirilip, yaygınlaştırılabilir.
2. Katılımcı öğretmenlerin, uzaktan eğitimde öğrencilerin kameralarını açamadıkları için sınıf yönetiminde sınırlılık yaşadıkları görülmüştür. Öğretmenler uzaktan eğitimde sınıf yönetimi sorunlarını en aza indirmek için uygulamalarını gözden geçirmeli ve velilerle iletişime geçerek, öğrencilerinin aktif katılımlarını kontrol edebilecekleri veli destekli sınıf yönetimi stratejileri geliştirmelidir.
3. Öğrencilerin konuşma becerisine karşı ön yargılarının uzaktan eğitimde de devam ettiği görülmüştür. Dolayısıyla öğretmenler uzaktan eğitimde öğrencilerin konuşma becerisine karşı ön yargılarını yıkacak aktivitelere yer vermelidir. Örneğin Desuggestopedia metodunda olduğu gibi konuşma ve hata yapma kaygılarını en az seviyeye indirecek etkinliklere yer verilmelidir (Larsen-Freeman & Anderson, 2011). Ayrıca öğretmenler dinleme ve konuşma becerileri öğretiminde görsel ve işitsel materyalleri kullanarak; öğrencilerin motivasyonunu, ilgilerini ve dikkatlerini artıracak aktiviteleri yapmaya önem göstermelidir.
4. Uzaktan eğitimde öğrencilerin dinleme ve konuşma becerileri öğretiminde önemli bir yeri olan sosyal ortamdan ve sınıf ortamından uzaklaştıkları ortaya konmuştur. Öğretmenler uzaktan eğitimde online platformları etkili kullanmayı sağlayarak; diyalog oluşturma, drama ve rol yapma gibi çok yönlü iletişim gerektiren aktivitelere yer vermelidir.
5. Bu çalışmada uzaktan eğitimde konuşma ve dinleme becerisi öğretiminde veli kaynaklı olumsuz etkilerin ortaya çıktığı belirlenmiştir. Bu doğrultuda öğretmenler ve veliler arasındaki iş birliği güçlendirilmeli ve velilerin öğrencilerini ders konusunda desteklemeleri sağlanmalıdır.
6. Araştırmanın sonuçlarına göre pandemi sürecinde ölçme-değerlendirme, devamsızlık, derslerin işlenişi ve ders süreleri hakkında alınan kararların İngilizce dinleme ve konuşma becerisi öğretimini olumsuz yönde etkilediği görülmektedir. Alınan kararlar gözden geçirilmeli ve tekrar düzenlenmelidir. Öğrencilerin gelişimlerinin daha net görülmesi için performans ve portfolyo değerlendirmeler yaygınlaştırılmalı ve bunun uygulanması yönünde kararlar alınmalıdır. Ayrıca derslerin süresi öğrenci ve öğretmenlerin sağlıklarının da korunması adına verilen tenefüs süresi, sayılarıyla birlikte artırılmalıdır.

7. Araştırmanın sonuçlarına göre bazı öğrencilerin pandemi sürecindeki uzaktan eğitimde sosyo-ekonomik durumlarına bağlı olarak teknolojik araç ya da altyapı (internet, şebeke) imkânsızlıklarından dolayı derslere erişim sağlayamadığı görülmektedir. Bu öğrenciler acil bir şekilde belirlenmeli ve gereken teknolojik araç ve altyapı sorunları çözülmelidir.
8. Uzaktan eğitimde İngilizce dinleme ve konuşma becerileri öğretiminde önemli bir yeri olan sosyal etkileşimin olumsuz etkilendiği sonucuna ulaşılmıştır. Bu bağlamda öğrencilerin özellikle kameralarının açık olduğu bir öğretim ortamı oluşturulmalıdır.
9. Bu araştırma sadece İngilizce öğretmenlerinin görüşleri alınarak gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın kapsamı katılımcı olarak yöneticiler, öğrenciler ve veliler olmak üzere diğer paydaşların da dahil edilmesiyle genişletilebilir.
10. Uzaktan eğitim sürecinde dinleme ve konuşma becerisi öğretiminde verimli ve örnek uygulamalar yürüten okullar ve öğretmenlerle birlikte çalışmalar yürütülebilir.
11. Dinleme ve konuşma becerisi öğretiminin yanı sıra yazma becerisi, okuma becerisi, kelime, dil bilgisi, telaffuz öğretimi gibi diğer dil alanlarının öğretiminin incelendiği çalışmalar yapılabilmeli; araştırmanın kapsamı genişletilebilir.

Araştırmanın Etik İzinleri

Yapılan bu çalışmada “Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi” kapsamında uyulması belirtilen tüm kurallara uyulmuştur. Yönergenin ikinci bölümü olan “Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğine Aykırı Eylemler” başlığı altında belirtilen eylemlerden hiçbiri gerçekleştirilmemiştir. Ayrıca, çalışma etik kurul onayı gerektirdiği için İnönü Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Etik Kuruluna başvurulmuştur. İlgili üniversitenin Sosyal ve Beşerî Bilimler Bilimsel Araştırma Etik Komisyonununun 2021/10-17 sayılı kararıyla gerekli etik kurul onayı alınmıştır.

Kaynakça

- Akkaş Baysal, E. (2020). İngilizce dinleme etkinliklerinde yaşanan sorunların dinleme öncesi dil öğrenme stratejileri ile ele alınması. *Dil Eğitimi ve Araştırmaları Dergisi*, 6(2), 335-352. Doi: 10.31464/jlere.674545.
- Atmojo, A. & Nugroho, A. (2020). EFL classes must go online! Teaching activities and challenges during covid-19 pandemic in Indonesia. *Register Journal*, 13(1), 49-76. <https://doi.org/10.18326/rgt.v13i1.49-76>
- Avcı, F. & Akdeniz, E. C. (2021). Koronavirüs (Covid-19) salgını ve uzaktan eğitim sürecinde karşılaşılan sorunlar konusunda öğretmenlerin değerlendirmeleri. *Uluslararası Sosyal Bilimler ve Eğitim Dergisi – USBED* 3(4), 117-154.

- Balaman, F. & Hanbay Tiryaki, S. (2021). Corona virüs (covid-19) nedeniyle mecburi yürütölen uzaktan eğitim hakkında öğretmen görüşleri. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 10(1), 52-84.
- Bayyurt, Y. (2012, Kasım 12-13). 4+4+4 Eğitim Sisteminde Erken Yaşta Yabancı Dil Eğitimi [Konferans bildirisi]. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Faköltesi İngiliz Dili Eğitimi Anabilim Dalı 1. Yabancı Dil Eğitimi Çalıştayı, Hacettepe Üniversitesi, Ankara, Türkiye. https://www.researchgate.net/publication/258112407_444_Egitim_Sisteminde_Erken_Yasta_Yabancı_Dil_Egitimi
- Dolmacı, M. & Dolmacı, A. (2020). Yabancı dil hazırlık sınıfındaki üniversite öğrencilerinin eş zamanlı uzaktan eğitim ile ilgili görüşleri. *Milli Eğitim Dergisi* ("Salgın Sürecinde Türkiye'de ve Dünyada Eğitim" konulu özel sayı), 49(1), 657-684. Doi: 10.37669/milliegitim.782906
- Eroğlu, F. & Kalaycı, N. (2020). Üniversitelerdeki zorunlu ortak derslerden yabancı dil dersinin uzaktan eğitim uygulamasının değerlendirilmesi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 18(1), 236-265. Doi: 10.37217/tebd.683250
- Fansuary, A. H., Januarty, R., Rahman, A.W. & Syawal, (2020). Digital content for millennial generations: teaching the English foreign language learner on Covid-19 pandemic. *Journal of Southwest Jiaotong University*, 55(3), 1-12. doi: 10.5539/elt.v13n9p1
- Hopp, H. & Thoma, D. (2020). Foreign language development during temporary school closures in the 2020 Covid-19 pandemic. *Frontiers in Education*, 5, 1-4. doi: 10.3389/educ.2020.601017
- Huang, M., Shi, Y., & Yang, X. (2020). Emergency remote teaching of English as a foreign language during COVID-19: Perspectives from a university in China. *IJERI: International Journal of Educational Research and Innovation*, 15, 400-418. Doi: <https://doi.org/10.46661/ijeri.5351>
- Kımvav, A. (2019). İngilizce dinleme becerilerini geliştirmek için bir oturumlu strateji eğitimi. *IBAD Sosyal Bilimler Dergisi* (Ekim 2019 Özel Sayısı), 244-255. Doi: 10.21733/ibad.611230
- Kırkıç, K. & Boray, T. (2017). İngilizce Öğretiminde ve Öđreniminde Türkiye İçin İnovatif Bir Teknik: Boray Tekniđi (BT). *Eğitim Kuram ve Uygulama Araştırmaları Dergisi*, 3(3), 13-29.
- Larsen-Freman, D. & Anderson, M. (2011). *Techniques & principles in language teaching*. Oxford: Oxford University Press.
- MEB Haberler. (2020, Mart). Uzaktan eğitimde ilk dersi Bakan Ziya Selçuk verecek. Erişim adresi: <http://www.meb.gov.tr/uzaktan-egitimde-ilk-dersi-bakan-ziya-selcuk-verecek/haber/20530/tr>
- Moser, K.M., Wei, T.V. & Brenner, D. (2021). Remote teaching during Covid-19: implications from a national survey of language educators. *System*, 97, 1-15.

<https://doi.org/10.1016/j.system.2020.102431>

- Özdoğan, A. & Berkant, H. (2020). Covid-19 pandemi dönemindeki uzaktan eğitime ilişkin paydaş görüşlerinin incelenmesi. *Milli Eğitim Dergisi* ("Salgın Sürecinde Türkiye'de ve Dünyada Eğitim" konulu özel sayı), 49(1), 13-43. DOI: 10.37669/milliegitim.788118
- Paker, T. (2012). Türkiye'de neden yabancı dil (İngilizce) öğretemiyoruz ve neden öğrencilerimiz iletişim kurabilecek düzeyde İngilizce öğrenemiyor? *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 32, 89-94. DOI:10.9779/PUJE563
- Shahzad, S. K., Hussain, J., Sadaf, N., Sarwat, S., Ghani, U., & Saleem, R. (2020). Impact of virtual teaching on ESL learners' attitudes under Covid-19 circumstances at post graduate level in Pakistan. *English Language Teaching*, 13(9), 1-9. <https://doi.org/10.5539/elt.v13n9p1>
- Suna, Y. & Durmuşçelebi, M. (2013). Türkiye'de yabancı dil öğrenme-öğretme problemine ilişkin yapılan çalışmaların derlemesi. *Türkiye Sosyal Politika ve Çalışma Hayatı Araştırmaları Dergisi*, 3(5), 7-24.
- Şad, S. N. (2011). İlköğretim birinci kademe İngilizce öğretim programının çocuklara yabancı dil öğretiminin duyuşsal hedeflerini gerçekleştirme düzeyi. (Tez no. 277609) [Doktora tezi, İnönü Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.
- Şad, S. N., & Karaova, M. (2015). İlkokul ikinci sınıf İngilizce dersi bağlamında dinleme becerisi öğretimi: Bir durum çalışması. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi*, 3(2), 66-95.
- Şad, S.N., & Sarı, M. (2019). İngilizce öğretmenlerinin erken yaşta İngilizce öğretimine ilişkin yeterlilik düzeyleri (Kütahya ili örneği). *İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 6(12), 144-163.
- Şahin K. (2018). Türkiye'de yabancı dil öğretimi: Sorunlar ve çözüm yolları. *10. Ulusal Öğretmenim Sempozyumu (1-2 Aralık 2018)*, İstanbul.
- Şendoğan Erdoğan, K. (2020). Foreign language education during Covid-19 pandemic: An evaluation from the perspectives of preparatory class students. *Milli Eğitim Dergisi* ("Salgın Sürecinde Türkiye'de ve Dünyada Eğitim" konulu özel sayı), 49(1), 1079-1090. DOI: 10.37669/milliegitim.788274
- Tümen Akyıldız, S. (2020). Pandemi döneminde yapılan uzaktan eğitim çalışmalarlarıyla ilgili İngilizce öğretmenlerinin görüşleri (bir odak grup tartışması). *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (21), 679-696. Doi: 10.29000/rumelide.835811
- Ur, P. (1996). *A course in language teaching, cambridge teacher training and development*. UK: Cambridge University Press.
- Yaman, İ. (2018). Türkiye'de İngilizce öğrenmek: Zorluklar ve fırsatlar. *RumeliDE Dil ve Edebiyat*

Araştırmaları Dergisi, 11, 161-175. DOI: 10.29000/rumelide.417491

Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2018). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin.

Yi, Y., & Jang, J. (2020). Envisioning possibilities amid the COVID 19 pandemic: Implications from English language teaching in South Korea. *Current issues in TESOL: TESOL and the Covid 19 pandemic*, 11(3), 1-5. Doi: 10.1002/tesj.543